№ 172 ...ны оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

...172 (6363) | 1951 оной сентябриин 2, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

Эб найрамдалда дуратай агууехэ арадай hанал бодол

...Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн ...най Хандалгада гар табил... СССР дотор үнгэргэхэ тухай ...найрамдал хамгаалха Совет... Комитедэй пленумэй шиидхэ... тухай мэдээсэл манай бүхы ...дотор дэлгэрэн тараба. Бүхы ...тскэ хүнүүд — хүдэлмэришэд, ...шад, наука ба культурын ...ябуулагшад Эб найрамдал ...алха Советскэ Комитедэй ...бэрие нэгэн hаналтайгаар ...ана, агууехэ табан держа... ...дай хоорондо Эб найрамда... Пакт баталуулха тухай Эб ...малай Бүхэдэлхэйн Соведэй ...лгые гүйсэд дэмжэхэ тухай... ...лүүлнэ гэhэн мэдээсэлнүүд ...нүүд болон хүдөө нютагууд... ...ороно. Советскэ Союзай ...шад Ленин—Сталинай пар... ...хүтэлбэреэр эб найрамдалай ...нуудай аюулгүй байдалай ...ые бүхы хүсөөрөө хамгаал... ...бэлэн байhанаа дахин гэр..., эб найрамдалай агууехэ ...баригша нүхэр Сталиндаа тон ...шударгуу байhанаа дахин ...ана.

...най Эхэ орон эб найрамда... ...төлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ...гэжэ советскэ хүн бүхэн ...тоолоно. «Транссигнал» гэжэ ...скэ заводой хүдэлмэришэдэй ...ан дээрэ стахановец Трофим ...енко иигэжэ хэлээ:

...Бүхы дэлхэйн бүмбэрсэгэй ...миллион простой хүнүүд ...тээшэ, эб найрамдалай ...нэ туг баригша нүхэр Сталин ...этигэлтэйгээр харана. Эб ...рамдалай түлөө тэмсэлшэдэй ...зэргэдэ манай советскэ ара... ...байhандань бидэнэр золтойб... Бүхы советскэ хүнүүд агууехэ ...державанүүдай хоорондо ...найрамдалай Пакт баталуулха ...Эб найрамдалай Бүхэдэл... Соведэй Хандалга доро угаа ...зоригжолтойгоор гараа табиха ...

...Советскэ социалистическэ гүрэн ...эб найрамдалай эбдэршэгүй ...тулгуури, бата бэхи ба үни ...эб найрамдалай түлөө, ара... ...хоорондохи хани барисаа... ...түлөө эсэшэ сусашагүй тэм... ...мүн.

...Бүхы дэлхэй болбол советскэ ...хүсэн түгэс байhанда эти... ...гадна, мүн бүхы арадуу... ...тэгшэ эрхые мэдэрэлгэдэ, тэ... ...эрхэ сүлөө ба бэеэ дааха ...ые хүндэлэлгэдэ үндэhэлжэ, ...политикын үнэн сэхэ шэн... ...байhанда этигэхэ арга бо... ...той байгаа. Өөрынгөө по... ...ида — эб найрамдалай ба ...байдалай политикада, ...нуудай тэгшэ эрхын ба хани ба... ...ай политикада Советскэ ...саашадаашье үнэн сэхэ ...байhандань hэжэглэхэ ямар... ...үндэhэ баримтагүй», — гэжэ ...Сталин заана.

Советскэ Союзай дары шууд ...гэжэ байгаа эб найрамдалай ...ика болбол бодото эб най... ...ые, арадуудай хоорондохи ...барисаае ба амгалан ёhоор ...сан ажаллаха ябадал хүн ...нидэ хангана.

...Империализм болбол эзэрхэлгэ, ...эзэлгэ хээгүй hаа, байжа ...гүй юм Миллиардернүүд ба ...нернүүд шэнэ дай хэхээ ...айгаар хүсэнэ, тон ехэ ол... ...охо, бусад оронуудые тонохо ...гэжэ дайн сэрэгые тоолоно. ...тэй, Англиин, Франциин, ...ба бусад оронуудай фи... ...капиталай эзэдые бая... ...зорилгоор империалист... ...дэлхэйн нэгэдэхи ба хоёрдо... ...дайниие эмхидхэhэн байна. ...энэ хорото зорилгоор ...империалистическэ ...Кореядэ дээрэмдэлгын ...орейскэ асуудалай ам... ...ёhоор шиидхэгдэхэ ябадал... ...болохоор hаад хэнэ. Аме... ...англиийска блогой оронуу... ...хилхы империалистическэ ...дэлхэйн бүхы хубинуудта ...базануудые байгуулна, ...агрессивнэ союзуудые бии ..., Баруун Германиие ба ...милитаризацилна, тиин ...түрэлтэниие дэлхэйн шэ... ...сэл руу гатажа оруул... ...хэнэ.

...гын ба богоолшолгын, аг-рессиин ба дайн сэрэгэй империалистическэ политикада эсэргүүсэн Советскэ Союзай тад ондоо политика—эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай, арадуудай адли тэгшэ эрхын ба хани барисаанай политика байна. Советскэ Союз болбол арадуудай хоорондоо дүтэ болохо ябадалда hаад хэзээдэшье хэдэггүй байгаа, хэнэшьегүй. Советскэ гүрэн болбол ямаршье оронуудые гү, али арадуудые аюулаар хэзээдэшье занградаггүй байгаа, занганашьегүй.

Бүхы советскэ хүнүүд эб найрамдалай хэрэгтэ үнэн шударгуу байна. Манай олон миллион арад зон бата бэхи эб найрамдал тогтоохые, шэнэ дайнай аюулые зайсуулхые нэгэн hаналтайгаар эрмэлзэнэ. Советскэ правительствын эб найрамдалда дуратай политикые манай ороной бүхы арадуудай үгэ дуугүйгөөр бүрин дэмжэдэг ябадал советскэ обществын морально-политическэ бата нэгэдэлэй гэршэ, социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадалай гэршэ мүн.

Советскэ Союз хадаа дайнай hүүлдэхи дэлхэйн демократическа байгуулгын принципүүдые эрид шууд сахин хамгаална. Эдэ принципүүд Потсдамска декларацяар, мүн уласхоорондын бусад хэлсээнүүдээр тодорхойлогдоhон байна. Советскэ Союз болбол реваншистска германска империализмые ба японско милитаризмые американо-английска зоhхилхы кругуудай дахин hэргээхэ гэhэн ябадалда эсэргүүсэн шангаар тэмсэнэ.

Эб найрамдал хамгаалан советскэ правительствын тэмсэдэг тэмсэлынь шэнэ дай үүдхэгшэдтэ сохилто болоно. Ажал хэдэг бүхы оронуудай олон зуу миллион хүнүүд, эб найрамдалые үнэн зүрхэнhөө хүсэжэ байгаа газар дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүд СССР-эй эб найрамдалда дуратай гадаадын политикые бүрин дэмжэнэ, эрхим hайхан hанал бодолойнгоо ба хүсэл эрмэлзэлэйнгээ бэелэл гэжэ энэ политикые тоолоно. **«Эб найрамдалай политикые газар дэлхэйн хүн зоной тон олонхинь hайшаана»,** — гэжэ В. И. Ленин хэлээ hэн. Энэ дэмжэлгэ хадаа Советскэ Союз эб найрамдалда дуратай гадаадын политикын уласхоорондын удхашанартай угаа ехэ нэрэ хүндые гэршэлнэ. Манай советскэ Эхэ ороной үндэр дээрэ барижа ябаа эб найрамдалай тугые тойрон эб найрамдалда дуратай арадуудай барагдашагүй ехэ хүсэнүүд нигтаран жагсана. Хитадай, арадай демократиин оронуудай, Корейскэ Арадай-Демократическа республикын, Германска Демократическа республикын сүлөөтэ арадууд Советскэ Союзтай зэргэлэн ябажа, эб найрамдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Баруун ба Зүүн зүгэй бүхы оронуудай hайн hайхан hаналтай олон зуу миллион хүнүүд эб найрамдалай хэрэгые хамгаална. Эб найрамдалда дуратай арадууд шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө бүри шангаар тэмсэнэ. Советскэ Союзай агууехэ жэшээ hайн hайхан зорилготой энэ тэмсэлдэ тэдэниие зоригжуулна.

Амгалан ёhоор коммунизм байгуулха хэрэгтэ СССР-эй арадууд бүхы хүсэеэ, бүхы шадалаа үгэнэ. Советскэ Союзай хүсэтэй байха тудам уласхоорондын аренэдэ тэрэнэй үүргэнь бүри ехэ болоно. эб найрамдалай хэрэг бүри найдамтай болоно гэжэ советскэ хүнүүд ойлгоно. Хүдэлмэришэн бүхэн, колхозник бүхэн, ухаан болоной ажал хэдэг хүдэлмэрилэгшэ бүхэн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түшэг тулгуури болгошо советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ хэрэгые өөрынгөө нангин уялга гэжэ тоолоно. Коммунистическэ партиин, агууехэ вождь ба багша нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр советскэ арад эб найрамдал байлгахын ба бэхижүүлхын түлөө, манай орон дотор коммунизмын түгэс илалтын түлөө шангаар тэмсэнэ.

(«Правдын» августын 30-най түрүү бэшэгhээ).

Республикымнай ажалшад бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ

Ниитын организацинуудай түлөөлэгшэнэрэй, наукын, культурын ажал-ябуулагшадай, промышленностиин болон хүдөө ажахын түлөөлэгшэнэрэй суглаан

Соведүүдэй хоёрдохи Байшангай лекционно зал соо республикын ниитын организацинуудай ба ажалшадай обществонуудай түлөөлэгшэдэй, наука ба культурын ажал-ябуулагшадай, хүдэлмэришэд болон колхознигуудай суглаан августын 31-дэ болобо. Суглаанай хүндэтэ президиумдэ ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүд, нүхэр Сталин түрүүтэйгээр нэрьемэ альгаташалган доро hунгагдаба.

Агууехэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталуулха тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табилгын кампаниие СССР дотор үнгэргэхэ гэжэ эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй гаргаhан шиидхэбэри тушаа Бурят-Монголой профсоюзуудай областной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр М. Могноновой мэдээсэлые сугларагшад угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаба.

— Энэ оной февраль hарада,— гэжэ нүхэр Могнонов хэлэбэ, —Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет болбол агууехэ табан гүрэнэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталуулхые эриhэн эрилтэдэ гар табихыень уряалжа, үнэн бодолто бүхы хүнүүдтэ хандаhан байгаа. Эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленум августын 28-да боложо, агууехэ табан гүрэнүүдэй хоорондо Эб найрамдалай Пакт баталуулха тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табилга Советскэ Союз дотор 1951 оной сентябрьда эхилхые шухалада тоолоод, энэ Хандалгада гараа табихыень бүхы советскэ хүнүүдые уряалаа.

Манай Бурят-Монголой республикын ажалшад бүхы советскэ арадтай хамта эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэриие халуунаар hайшаана. Энэ түүхэтэ документдэ нэгэн хүн шэнгеэр тэдэнэрэй гараа табижа, большевистскэ партиин хүтэлбэреэр эб найрамдалай хэрэгые бүхы хүсөөрөө хамгаалхаар бэлэн байhанаа үшөө дахин баталха, эб найрамдалай агууехэ туг баригша нүхэр Сталинда хизааргүй үнэн сэхэ ба инаг дуратай байhанаа харуулхань лабтай. **(Нэрьемэ альгаташалга).**

БМАССР-эй советскэ уранзураашадай Союзай правлениин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал ябуулагша нүхэр Ц. Сампиловта үгэ үгтэбэ. Тэрэ хадаа советскэ арадай дура зоригые бэелүүлэн эб найрамдалай политикые советскэ правительствын хододоо ябуулжа, эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай хэрэгые шууд хамгаалжа байдаг тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ зуураа, «коммунизмын агууехэ байшангые бодхоохын тулада бидэндэ эб найрамдал хэрэгтэй», — гэжэ мэдүүлбэ.

— Коммунизм байгуулагшад эб найрамдалай түлөө ходо тэмсэнэ, саашадаашье тэмсэхэ байна. Англо-американска империалистнуудта тэдэнэр шэнэ дай үүдхүүлгэхэгүй. Мүнөө американска империалистнууд Кореядэ сэрэгэй-политическэ талаар диилдэжэ байна. Дэлхэйн бүхы оронуудай арадууд улам ехэ эдэбхитэйгээр эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэжэ байна. Би Бурят-Монголой республикада эб найрамдалай тала баригшадай конференци зарлаха Үүсхэлгын Комитет байгуулха дурадхал оруулнаб,—гэжэ научна шэнжэлэлгын культурын институдай директор нүхэр П. Хадалов хэлэбэ.

— Дэлхэйн хоёрдохи дайнай бүхы хүндэ хүшэрыень бэе дээрээ даажа гараhан манай советскэ хүнүүд дайнай хойшолонгуудые хэзээдэшье мартахагүй. Манай советскэ арадай эб найрамдалые хүсэжэ, амгалан ажал эрхилжэ, коммунизмын агууехэ барилганuудые бодхоожо байhаниинь бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Тиихэдэ, американска империалистнуудаар толгойлогдоhон капиталистическэ оронууд дайн сэрэгтэ галзуугаар бэлэдхэжэ байна. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада манай паровознигуудай эбтэй эмхитэйгээр гараа табиха, сусаршагүй ажалаараа Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ байhые коллективэйнгээ зүгhөө найдуулнаб, — гэжэ Улан-Удын паровозно депогой хуушанай машинист нүхэр Калинин хэлэбэ.

—Колхозойнгоо гэшүүдэй таряа хуряалгаяа богонихон болзор соо дүүргэжэ, гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө болзорhоонь урид гүйсэдхэхын түлөө шууд тэмсэжэ ба Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада нэгэн хүн шэнгеэр гараа табихаар хүсэд шиидэнги байhан тухай Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин түрүүлэгшэ нүхэр И. Иванов дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Зооветинститудай кафедрые даагша, түүхын наукануудай кандидат нүхэр Шатилов бата бэхи эб найрамдалай түлөө советскэ арадай шууд тэмсэжэ, манай бүхы интеллигенциин ба научна хүдэлмэрилэгшэдэй Эхэ оронойнгоо аша туhада сусаршагүйгөөр ажаллажа байhан тухай хэлэхэ зуураа эб найрамдалай тала баригшадай, конференци зарлаха Үүсхэлгын Комитет байгуулха тушаа нүхэр Хадаловай оруулhан дурадхалые халуунаар дэмжэбэ.

—Эб найрамдалда дуратай демократическа залуушуулай тэмсэлые манай советскэ залуушуул толгойлон ябана. Залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн Гурбадахи фестиваль хадаа энэ тэмсэлэйнь толотомо тодо гэршэ мүн болоно. Бүмбэрсэг дэлхэйн 104 оронуудhаа Берлиндэ ерэhэн 2 миллион хүбүүд басагад хадаа арадуудай амгалан, хүршэ хани байха бүхы үндэhэ hуури байгуулха Эб найрамдалай Пактые агууехэ табан гүрэнэй хоорондо баталуулхын түлөө кампани үнгэргэлгэдэ бүхы хүсэеэ зорюулхабди гэжэ тангаригаа үгөө. Энэ тангарягыень бүхы дэлхэйн оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай залуушуул ухаа сэдьхэлдээ дабталсан абаа. Манай Бурят-Монголой республикын залуушуул энэ шухала политическэ кампанида тон ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахаар шиидэнги байна, — гэжэ ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр Д. Хандажапова хэлэбэ.

Мүн Бурят-Монголой советскэ уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Галсанов, хүнгэн атлетикээр республикын чемпион нүхэр Соловьева, Мяха-консервын комбинадай ФЗУ-гэй hургуулиин инструктор, Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна Нэгэдэхи конференцидэ хабаадагша нүхэр Пиванова ба бусад хамта 10 хүн үгэ хэлээ.

Суглаан болбол энэ оной сентябрьда эб найрамдалай тала баригшадай республиканска конференци зарлаха Үүсхэлгын Комитедые 17 хүн составтайгаар hунгаа.

Үүсхэлгын Комитедэй состав:

Асеев С. Д. —Улан-Удэ станциин солото машинист;

Абросимова Е. Н. —БМАССР-эй габьяата багша, Улан-Удэ городой № 3 дунда hургуулиин hуралсалай хэрэгые эрхилэгшэ;

Галсанов Ц. Г. — уранзохёолшо, БМАССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ;

Гомбоева-Языкова К. И. — РСФСР-эй габьяата артистка, Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын солистка;

Жалсабон Д. Ж. —ВКП(б)-гэй обкомой секретарь;

Жапова Д. Р. — Республикын солото hаалишан, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница;

Иванов И. П. — Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ;

Курочкин Е. Г. —Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат;

Могнонов М. М. — Бурят-Монголой профсоюзуудай областной Соведэй түрүүлэгшэ;

Метляев П. К. — Заиграйн аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын таhагай главна агроном, СССР-эй Верховно Соведэй депутат;

Омельченко Т. М. — хүдөө ажахын наукануудай кандидат, Бурят-Монголой зооветинститудай директор;

Пиванова Е. П. — Улан-Удын мяха-консервын комбинадай ФЗУ-гэй hургуулиин инструктор, Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна Нэгэдэхи конференцидэ хабаадагша;

Раднаев Э. Р. — РСФСР-эй габьяата врач, БМАССР-эй главна хирург, медицинскэ наукануудай кандидат;

Сампилов Ц. С.—РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажалябуулагша, БМАССР-эй арадай уранзурааша, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, БМАССР-эй советскэ уранзураашадай Союзай правлениин түрүүлэгшэ;

Тугутов Б. Ц. — Социалистическэ Ажалай Герой, Иволгын сельсоведэй түрүүлэгшэ, Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна Нэгэдэхи конференцидэ хабаадагша;

Хадалов П. И. — философско наукануудай кандидат, научно-шэнжэлэлгын культурын институдай директор;

Хандажапова Д. Ч. — ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь.

* * *

Үүсхэлгын Комитедэй нэгэдэхи заседани боложо, иимэ асуудалнуудые шиидхэбэ:

Комитедэй түрүүлэгшээр нүхэр Ц. С. Сампилов. секретаряар нүхэр П. И. Хадалов hунгагдаа.

Эб найрамдалай тала баригшадай республиканска конференциие сентябриин 15-да, үдэрэй 2 часта зарлаха гэжэ шиидхээ.

Үүсхэлгын комитет болбол эб найрамдалай тала баригшадай республиканска конференциин хэлсэхэ зүйлнүүдые баталаа гэбэл:

1. Эб найрамдалые аршалан хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө советскэ арадай тэмсэл (элидхэлшэ нүхэр Ц. Г. Галсанов);

2. Эб найрамдал хамгаалха Бурят-Монголой республиканска комитедые hунгалга;

3. Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна конференцидэ делегадуудые hунгалга.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба ВКП(б)-гэй Обкомдо

1951—1955 онуудай туршада республикын колхозуудта хони олоор үсхэбэрилхэ ба ноохо ехээр бэлэдхэхэ хэмжээнүүд тухай

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол республикын колхозуудта хони олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ тэмдэглэнэ. Нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноохотой хони үсхэбэрилгые тон түргэнөөр hэргээн бодхоохо, хүгжөөхэ тушаа ССР Союзай правительствын ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй заабари республикын олохон колхозуудта дүүргэгдээгүй.

Хони үсхэбэрилгын гурбан жэлэй түсэб республикын олонхи аймагуудай колхозуудта хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна, тиихэдэ Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй, Кударын, Хэжэнгын аймагуудай зарим колхозуудта хониной, илангаяа нарин ба нарибтар ноохотой хонидой тоо толгой хороогдоhон байха юм.

Республикын хүдөө ажахын Министерствын, ВКП(б)-гэй айкомуудай ба аймгүйсэдкомуудай зүгhөө колхозуудта хони үсхэбэрилхэ тушаа зохихо анхарал табяагүй байhанайнь эсэстэ хони үсхэбэрилгэ болбол республикын колхозуудта малажалай хүгжэнги бэшэ ба ашаг олзо багатай hалбаринь байhан хэбээрээ. Нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноохотой хонидой тоое бүхы хэмжээгээр олошоруулха ба бии байhан хонидой ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ зорилго олон аймагуудта, колхозуудта тоогдоногүй.

Хони үсхэбэрилгэдэхи племенной хүдэлмэри республика дотор задагай байдалда оронхой, нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноохотой эхэ хонидые шэрүүн ноохотой хусануудта табижа хээлитүүлхэ ябадал үзэгдэнэ, энэ болбол хонидой ноохоной ашагые доошолуулна, шанарыень муудхаана.

Зооветеринарна хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаhанай, хониие культура багатайгаар үсхэбэрилhэнэй эсэстэ зарим аймагуудай колхозуудта хониной хамуу үбшэн мүнөө хүрэтэр усадхагдаагүй.

Республикын олонхи колхозууд хониной фермэнүүдтэ хониной типовой байрануудые бариха, үбэлэй үедэ хонидые бүдүүн, шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээлээр гүйсэд хангаха ябадалда зохихо анхарал табинагүй, зунай үедэ хонидые бэлшээридэ адуулга гүримшуулагдаадүй. Олон колхозуудта хонидые эдеэлүүлгэ, тэдэниие харууhалга мууса эмхидхэгдэнхэй.

Колхозуудта хониной ноохо хайшалалгын хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэдэг ябадал хадаа хони үсхэбэрилгэдэхи ехэхэн дутагдал мүн. Олон тоото хонидой ноохон зохихо саг соогоо бэшэ, аад, мууса хайшалагдажа, ехэхэн ноохон гээгдэнэ тэрээнэй шанарынь доошолно. Хониной ноохо хайшалалгые механизацилга мууса дэлгэрүүлэгдэнэ.

Республикын бэлэдхэлэй органууд ноохо бэлэдхэлые тон хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ ба үнгэргэнэ, тэрээнэйнь эсэстэ ноохо бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб жэлhээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй.

Ноохо бэлэдхэлые саашадань эрид дээшэлүүлгые ба хонидые, илангаяа нарин ба нарибтар ноохотой хонидые бүри түргэнөөр үсхэбэрилхэ ябадалые гүрэнэй түрүү зэргын шухала хэрэг гэжэ тоолоод, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол ССР Союзай правительствын заабаринуудтай зохилдуулан иигэжэ тогтообо:

I. Ноохо бэлэдхэлэй гүрэнэй түсэб тухай

Ноохо бэлэдхэлэй түсэбэй дүүргэлтые хангаха зорилгоор, колхозуудта бэхижүүлэн үгтэhэн газарай талмайн гектар бүхэнэй түлөө 1951—1955 онуудта гүрэндэ ноохо заатагүй тушаахынь тула республикын колхозуудта тогтоогдоhон нормонуудые баталха.

1952 — 1955 онуудта гүрэндэ ноохо заатагүй тушааха нормонуудые гектарай тоотой тааруулан ба бүлэг, бүлэг колхозуудые диференцированнээр абажа зохёогоод, энэ оной сентябриин 25 хүрэтэрхи болзор соо, түс тогтоолтой зохилдуулан БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталалгада табихыень аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалха.

1952—1955 онуудта гүрэндэ колхозуудай заатагүй ноохо тушааха нормонуудые бүлэг бүлэг колхозуудые диференцированнээр абажа тогтоохо зуураа. районой дунда хэмжээнэй нормые 20 процентын хэмжээн дотор ехэдхэхэ ба багадхахыень, тиихэдээ ноохо тушаалгаар районой дунда хэмжээнэй нормые заатагүй баримталхыень аймгүйсэдкомуудта зүбшөөхэ.

II. Гүрэндэ ноохо тушаагшадые урмашуулха хэмжээнүүд тухай

Ноохо хайшалалгые дээшэлүүлhэнэй ба тэрэниие гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэhэнэй түлөө колхозуудые урмашуулхын тула бэлэдхэлэй үнэ дээрэ нэмэжэ үгтэдэг мүнөө байгаа мүнгэн нэмэлтэнүүдые (50 процент) 1951 оной январиин 1-hээ эхилэн иимэ гуримтай болгохо:

а) ноохо тушааха гүрэнэй түсэбые 100-hаа 105 процент хүрэтэр дүүргэhэн колхозуудта мүнгэн нэмэлтэ түлэхэдөө гектарта тааруулан тогтоогдоhон нормые 20 процентээр доошолуулха гэхэ гү, али

(Үргэлжэлэлынь 2-доохи нюурта)

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обкомой

1951—1955 онуудай туршада республикын колхозуудта хони олоор үсхэбэрилхэ ба ноһо ехээр бэлэдхэхэ хэмжээнүүд тухай

(Түгэсхэл)

гектарта тааруулан тогтоогдоһон нормонуудай ёһоор тушаагдаһан ноһоной 70 процентһээ дээшэнхинь түлөө мүнөө байгаа мүнгэн нэмэлтэ түлэжэ байха;

б) ноһо тушааха гүрэнэй түсэбые 105-һаа 110 процент дүүргэһэн колхозуудта мүнгэн нэмэлтэ түлэхэдөө гектарта тааруулан тогтоогдоһон нормые 30 процентээр доошолуулха гэхэ гү, али гектарта тааруулан тогтоогдоһон нормонуудай ёһоор тушаагдаһан ноһоной 70 процентһээ дээшэнхинь түлөө мүнөө байгаа мүнгэн нэмэлтэ түлэжэ байха;

в) ноһо тушааха гүрэнэй түсэбые 110-һаа дээшэ процент дүүргэһэн колхозуудта мүнгэн нэмэлтэ түлэхэдөө гектарта тааруулан тогтоогдоһон нормые 35 процентээр доошолуулха гэхэ гү, али гектарта тааруулан тогтооһон нормын ёһоор тушаагдаһан ноһоной 65 процентһээ дээшэнхинь түлөө мүнөө байгаа мүнгэн нэмэлтэ түлэжэ байха.

Гүрэндэ ноһо тушааһанай түлөө урмашуулха зорилгоор гүрэндэ ноһо тушаалгаар централизованно түсэбүүдые абадаг совхозууд болон гүрэнэй ажахынуудта, тогтоогдоһон түсэбһөө гадуур тушааһан нарин ба нарибтар ноһоной центнер бүхэнэй түлөө бэлэдхэлэй мүнөө байгаа үнын 150 процентые түлэхэ, бусад түрэлэй ноһоной түлөө бэлэдхэлэй мүнөө байгаа үнын 125 процентые түлэхэ.

Гүрэндэ ноһо тушааһанай ба хониной тоое түргэнөөр олошоруулха, ноһоной абтасые дээшэлүүлхэ услови байгуулһанай түлөө колхозуудые урмашуулха зорилгоор бэлэдхэлэй Министерствын органуудта иигэжэ дурадхагдаа:

а) гүрэндэ ноһо тушаадаг колхозуудай тушааһан ноһые фуражна культурануудай орооһо тушааха уялгануудтань оролсуулан тоолохо гэбэл: нарин ноһоной килограмм бүриие фуражна культурануудай 6 килограмм орооһондо, нарибтар ноһоной — фуражна культурануудай 4 килограмм орооһондо, шэрүүбтэр ноһоной — фуражна культурануудай 3 килограмм орооһондо ба шэрүүн ноһоной килограмм бүриие фуражна культурануудай 1.5 килограмм орооһондо тоолохо;

б) нарин ба нарибтар ноһо заатагүй тушааха түсэбөө дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн колхозуудай тушааһан ноһые 1951—1953 онуудта мяха тушааха уялгануудтань оролсуулан тоолохо гэбэл: нарин ноһоной килограмм бүриие амидын шэгнүүрээр 1 килограмм мяханда ба нарибтар ноһоной килограмм бүриие 0,5 килограмм мяханда тоолохо;

в) гүрэндэ ноһо тушаадаг колхозуудта 1951—1955 онуудта Центросоюзаар дамжуулан концентрированнэ тэжээлнүүдые (жмых, һагшадаһан, комбикорм, орооһон-фураж) мүнөө байгаа розничнэ сэнгүүдээр иимэ журам баримталан худалдаха гэбэл: гүрэндэ тушаагдаһан нарин ноһоной килограмм бүхэнэй түлөө — 6 килограмм тэжээл, нарибтар ноһоной килограмм бүхэнэй түлөө— 4 килограмм тэжээл, шэрүүбтэр ноһоной килограмм бүхэнэй түлөө—2 килограмм тэжээл ба шэрүүн ноһоной килограмм бүхэнэй түлөө—1 килограмм концентрированнэ тэжээл худалдаха;

г) гүрэндэ түсэбһөө гадуур ноһо тушааһан колхозуудта Центросоюзаар дамжуулан автомашинануудые иимэ журамаар худалдаха гэбэл: түсэбһөө гадуур 2 тонно нарин ба нарибтар ноһо гү, али 2.5 тонно шэрүүбтэр ба шэрүүн ноһо тушаагаад байбалынь ашаанай нэгэ автомашина худалдаха;

д) гүрэндэ ноһо тушаадаг колхозуудта Центросоюзаар дамжуулан аргамжа, мэшээгэй ба брезентовэ бүд худалдаха.

III. Хони үсхэбэрилгын гүрэнэй түсэб тухай

Республикын колхозуудта 1951—1955 онуудта хони үсхэбэрилгын, тэрэ тоодо нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноһотой хонидые үсхэбэрилгын түсэб баталха.

Колхозуудта хониной ноһоной ашаг шанар дээшэлүүлгэ хангахыень ба жэлэй эхиндэ байһан хонин бүриһөө доро заагдаһан хэмжээһээ бага бэшээр ноһо абаха ябадал түйлахыень республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалха:

(Килограммаар)

Онууд	Нарин ноһотой хониһоо	Нарибтар ноһотой хониһоо	Шэрүүбтэр ноһотой хониһоо	Шэрүүн ноһотой хониһоо
1951	4 1	3,6	3,0	1,6
1952	4,1	3,6	3,0	1,6
1953	4 2	3,7	3,1	1,7
1954	4,3	3,8	3,2	1,7
1955	4,4	3,9	3,2	1,7

1951—1955 онуудта хонин бүриһөө ноһо хайшалан абаха даалгабаринуудые баталха.

Гүрэндэ тушааһан ноһоной түлөө бэлэдхэлэй мүнөө байгаа сэндэ нэмэлтэ болгон абаһан мүнгэнһөө хонишодой бригадануудта 1951 онһоо эхилэн доро заагдаһан хэмжээнэй шангуудые үгэжэ байхыень республикын колхозуудта һайшаан дурадхаха гэбэл: оной эхиндэ байһан хонин бүриһөө 3,5 килограммһаа гадуур хайшалан абаһан нарин ноһоной килограмм бүхэнэй түлөө 2 түхэриг, 3 килограммһаа гадуур абаһан нарибтар ноһоной түлөө —1 түхэриг 25 мүнгэ, 2,8 килограммһаа гадуур абаһан шэрүүбтэр ноһоной түлөө 75 мүнгэ ба хонин бүриһөө 1,8 килограммһаа гадуур абаһан шэрүүн ноһоной килограмм бүхэнэй түлөө 50 мүнгэ түлэжэ байха.

Ноһо гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэһэнэй, ба үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө 1951 онһоо эхилэн зооветучастогуудай ба пунктнуудай зоотехнигүүдтэ, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэ, аймагай хүдөө ажахын таһагуудые даагшадта, зоотехнигүүдтэ, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэ, главна зоотехнигүүдтэ, племенной хониной гүрэнэй рассаднигуудай директорнүүдтэ, зоотехнигүүд — селекционернүүдтэ, республикын хүдөө ажахын Министерствын хони үсхэбэрилгын талаар зоотехнигүүдтэ, республикын хүдөө ажахын Министрые малажалай талаар орлогшонордо, аймагуудта ба республика дотор ноһо бэлэдхэл эрхилжэ байдаг бэлэдхэлэй Министерствын түлөөлэгшын орлогшонорто, бэлэдхэлэй конторонуудай директорнүүдтэ, Заготживсырьегой заготпунктнуудые ба түүхэй эдэй складуудые даагшадта, сырьевщигүүдтэ, ноһоной таксировщигуудта ба районно конторонуудай агентнууд-бэлэдхэлшэдтэ, Заготживсырьегой республиканска конторые эрхилэгшэдэ, тэрээнэй орлогшонорто, бэлэдхэлэй таһагуудай начальнигуудта, ноһо бэлэдхэл эрхилдэг инспекторнүүдтэ шангуудые үгэжэ байха, гүрэндэ ноһо тушааха гүрэнэй жэлэй түсэбүүдые дүүргэһэнэй түлөө, бэлэдхэһэн ноһоной хэмжээһээ дулдыдуулан, хоёр һара хүрэтэрхи салингай хэмжээгээр тус шангуудые үгэхэ ба ноһо тушааха түсэбэй үлүүлэн дүүргэгдэһэн процент бүхэнэй түлөө һарын салингай 5 процент хүрэтэр үгэжэ байха.

1951 онһоо эхилэн зооветпунктнуудай ба зооветучастогуудай, аймагуудай хүдөө ажахын таһагуудай, гүрэнэй племенной рассаднигуудай зоотехнигүүдые ба ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдые шагнажа байха гэбэл: нарин ба нарибтар ноһотой хусануудһаа эхэ хонидые искусственнаар хээлитүүлхэ түсэбөө дүүргэжэ, эхэ хонидые хээлитүүлгээр үндэр показательнуудые түйлан, тус тус пункт, зооветучасток, район соо эхэ хонидой 95—98 процентынь хээлитүүлхэ ябадал түйлаад байбалынь һарын салингай хэмжээгээр ба түрэхэ хонидой 98-һаа дээшэ процентынь хээлитэхэ ябадал түйлаад байбалынь хоёр һарын салингай хэмжээгээр шагнажа байха.

IV. Тэжээлэй базые үргэдхэхэ ба һайжаруулха тухай

Ниитын бүхы малда, илангаяа хониндо тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, үбэлжэлгын үедэ ниитын малые бүхы дээрэнь байрада байлгадаг болохо, бүдүүн, шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээлнүүдээр элбэгээр хангадаг болохо ябадал хадаа республикын хүдөө ажахын Министерствын, аймгүйсэдкомуудай, ВКП(б)-гэй айкомуудай, МТС-эй директорнуудай ба колхозуудай правленинүүдэй шухалын шухала зорилго мүн гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обкомой бюро тоолоно.

1951—1955 онуудай үбэлжэлгын үедэ колхозуудта дунда зэргээр нэгэ хониндо гэжэ тогтооһон бүдүүн, шэмэтэ ба концентрированнэ тэжээлнүүдые бэлэдхэн суглуулгын нормые баталха.

Ургасын муу байшоо һаачь, колхозуудай ниитын малые бүдүүн тэжээлээр хангаха зорилгоор, 1951—1952 онуудай туршада жэл соогоо хэрэглэхэ тэжээлэй 30 процентһээ бага бэшэ хэмжээтэйгээр, тэрэ тоодо 1951 ондо 15 процентһээ бага бэшэ хэмжээтэйгээр страховой запасуудые байгуулаад, тэдээнээ жэлһээ жэлдэ шэнэдхэжэ байха.

1951—1955 онуудта бэлшээринүүдые сабшалан болгохо, намагуудые хатааха ба шугы бургааһа сэбэрлэжэ, талмай гаргаха зэргээр республикын колхозуудай хээрын сабшалангуудай талмайе 600 мянган гектарта хүргэхэ.

Сабшалангай ба бэлшээриин талмайе үргэдхэхэ зорилгоор 1952—1955 онуудай туршада 50 мянган гектарһаа бага бэшэ талмайн бургааһа хобхолжо, сэбэрлэжэ ба газарыень хахалжа, сабшалан болгохо.

Колхозуудта, полевой севооборотуудта ба фермэ шадарай участогуудта тэжээлэй культурануудые тариха талмайе 1952 — 1955 онуудта 92 мянган гектар хүргэхэ.

Инженернэ болон хахад-инженернэ типэй уһалууриин шэнэ системэнүүдые барижа ба ашаглалгада оруулжа, мүнөө хэрэглэгдэжэ байгаа уһалууриин системэнүүдые шэнэдхэн заһабарилжа ба урдань байһан уһалууриин системэнүүдые һэргээн болхоожо, республикын колхозуудай уһалагдадаг сабшалангай ба бэлшээриин талмайе 1952—1955 онуудай туршада 35 мянган гектараар үргэдхэхэ.

1952—1955 онуудай туршада республикын колхозуудта 33 мянган гектар талмайн намагуудые ба намагжаһан сабшалангуудые хатааха, тэрэ тоодо Түнхэнэй аймагта 10 мянган гектар талмайтай Койморско намагые, Иволгын аймагта 5 мянган гектар талмайтай Иволгинска намагые, Сэлэнгын ба Иволгын аймагуудта 3 мянган гектар талмайтай Загустаевска, Убукунска ба Оронгойско намагуудые хатааха ябадал хангаха.

1952—1955 онуудта республикын колхозуудай хээрын сабшалангай ба бэлшээриин ургасые һайжаруулха ба дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудай түсэбые энэ оной ноябриин 1 хүрэтэр зохёогоод, республикын Министрнүүдэй Соведэй баталалгада табихыень республикын хүдөө ажахын Министерствые уялгалха.

Энэ оной ноябриин 15 хүрэтэр бүхы колхозуудай хониной товарно фермэнүүдтэ дүүрэн хүрэхэ хэмжээтэйгээр саг үргэлжын сезонно бэлшээринүүдые бэхижүүлэн үгэхыень ба тэдээниие зүбөөр ашаглаха талаар бодото хэмжээ-ябуулгануудые зохёохыень республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалха.

Тушаагдаһан ноһоной түлөө уялгата тушаалгануудта сооһоо орхигдоһон бүхы орооһоной фуражна культурануудаа имагтал хони эдеэлүүлгэдэ гаргашалхыень колхозуудта һайшаан дурадхаха. Тиихэдэ республикын хүдөө ажахын Министерство ба тэрээнэй хүдөө ажахын органууд болбол дурсагдаһан орооһые зүбөөр хэрэглэлгэдэ хиналта табиха ёһотой.

Сезонно бэлшээринүүдые зүбөөр ашаглалга ба тэдээниие ажахын аша туһада хэрэглэлгэ халаа түбхын түрүүндэ тэдэнэй уһаар хангагдаһан ябадалһаа дулдыдаха байһаниие хараадаа абаад, уһа холотой бэлшээринүүд дээрэ 1951—1955 онуудта 230-һаа үсөөн бэшэ буровой ба шахтна худагуудые малтахые хангаха гэжэ республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалха.

V. Хониной байрануудые бариха ба хони үсхэбэрилгэдэхи хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилха тухай

1952—1955 онуудай туршада 460 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ хониной байха болбосон түхэлтэй байрануудые республикын колхозуудта бариха ябадал хангаха гэжэ республикын хүдөө ажахын Министерствые, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хүдөөгэй ба колхозно барилгын управлениие, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалха.

Энэ зорилгоор:

а) колхозуудта бии байгаа барилгын бригадануудые бэхижүүлхэ ба барилгын түсэбые дүүргэхэлэ хүрэхэ тооной гэшүүдтэй шэнэ бригадануудые байгуулха тушаа яаралтай хэмжээ абаха.

б) колхозуудые барилгын материалнуудаар хангаха, барилгада хэрэглэгдэхэ модонуудые хюрөөдэхэ болон зөөхэ талаар машинно-тракторна станцинуудай ба нютагай промышленностиин предприятинуудай зүгһөө колхозуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ ябадал эмхидхэхэ.

Республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые иигэжэ уялгалха:

а) Хониной ноһо электромеханическа аргаар хайшалалгые тон түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, тиихэдэ түбхын түрүүндэ нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноһотой хонитой колхозуудта нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые абаха;

б) бии байгаа ба шэнээр асараглаһан электро-хайшалалгын агрегадуудые колхозуудта хониной ноһо хайшалалгада бүхы хүсөөрнь ашаглаха ябадал хангаха.

Колхозуудта электроагрегадуудаар хониной ноһо хайшалалга дээрэ ажаллажа байһан машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй халаанайнгаа нормые дүүргэһэнэйнь түлөө ажалайнь түлөөһые 20 түхэригөөр, машинно-тракторна станциин гаргашаар тогтоохыень республикын хүдөө ажахын Министерстводэ зүбшөөгдэнхэй. Халаанай нормоһоо гадуур хайшалагдаһан ноһоной түлөө, хэрбээ хониной ноһоной һайн шанартайгаар хайшалагдаһан байбалынь хайшалагшалай ажалай түлөөһэн 50 процент дээшэлүүлэгдэһэн хэмжээгээр түлэгдэхэ байна.

VI. Колхозуудта хони үсхэбэрилгые түргэдхэхэ тушаа

1951—1955 онуудай туршада колхозуудта хони олошоруулан үсхэбэрилхөөр тогтоогдоһон түсэбэй дүүргэлтые ба тэдээнэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ ябадал хангаха зорилгоор республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые иигэжэ уялгалха:

а) бүхы хонидой эдеэлүүлгые, харууһалгые эрид һайжаруулһанай, тэрэшэлэн хонидой бэеын бахим шангаарнь ба нютагай шэрүүн уларилай эрхэ байдалда таараһаарнь зоотехническэ ёһоор бодомжотойгоор шэлэн илгаһанай ашаар колхозуудай хониной фермэнүүдтэ хонидой ба түлнүүдэй үхэхэ ябадалые зогсоохо тушаа эрид хэмжээ абаха;

б) колхозуудай хониной фермэнүүдтэ хонидой хамуурха, ушатай болохо ба бусад үбшэнүүдээр үбшэлхэ ябадалые 1951—1952 онуудай туршада дүүрэнээр усадхаха ябадал хангаха;

в) гүрэндэ мяха тушаалгада хони үгэлгые эгээ бага хэмжээндэ хүрэтэр хорооохо, тэрэшэлэн колхозуудай доторой ажахын хэрэглэлдэ хони гаргашалгые зогсоохо ябадал түйлаха. Мяха тушааха түсэбөө дүүргэхэдээ гүрэндэ шахамал гахайнуудые, мяхалиг тарган үхэрнүүдые, ямаа, үсхэбэрилгэдэ хэрэгээ болиһон хонидые ба гологдоһон шубуудые олоор тушаахыень колхозуудта һайшаан дурадхаха;

г) нарин ба нарибтар ноһотой хонидые колхозуудта тон түргэнөөр олошоруулха зорилгоор нарин ба нарибтар ноһотой хонидые зоотехническэ комиссинуудай актгүйгөөр ба аймгүйсэдкомуудай зүбшөөлгүйгөөр колхозуудай мяха тушаалгадаа үгэхэ, худалдаха ба мяхан болгожо үгсэлхэ ябадалые хорихо;

д) эхэ хонидой ба хусануудай эдеэлүүлгые ба харууһалгые һайжаруулһанай, хонидые ороондо оруулха кампаниие зүбөөр эмхидхэһэнэй, хонидые искусственнаар хээлитүүлгые фермэнүүд дээрэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар колхозуудай хониной фермэнүүд дээрэ хониной һубайрха ябадалые бүри мүһэн усадхаха ба эхэ хониной үдэсые дээшэлүүлхэ тушаа эрид хэмжээнүүдые абаха;

е) колхозуудай хониной фермэнүүдтэ эхэ хонидой түргэ түргэн түрэхэ (хоёр жэл соо гурба дахин түрэхэ) ябадал эмхидхэхэ. Хонидой намар дахинаа түрэхэ ябадал хангажа, 1952 ондо 100 мянгаһаа доошо бэшэ ба 1953 ондо 120 мянгаһаа доошо бэшэ хурьга абаха.

Республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые иигэжэ уялгалха:

а) эхэ хонидые нарин ноһотой хусануудта табиха ба тэдээнһээ искусственнаар хээлитүүлхэ түсэбүүдые заатагүй дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангаха;

б) нарин ба нарибтар ноһотой элитнэ хусануудые, тэрэшэлэн нэгэдэхи классай хусануудые эхэ таабаритайгаар ашаглаха ябадал хангаха, тиихэдээ хуса бүхэнһөө искусственнаар хээлитүүлэглэхэ эхэ хонидой тоое сезон соо 500—600 толгойдо хүргэхэ;

в) колхозуудай хониной фермэнүүдые, түбхын түрүүндэ нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноһотой хонидой фермэнүүдые зооветеринарна талаар хангалтые эрид һайжаруулха, тиихэдээ бүхы хонидто бонитировко хэлгые саг соонь үнгэргэхэ ябадал хангаха. Үндэр шанартай хусануудһаа эхэ хонидые искусственнаар хээлитүүлгые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хонидто ветеринарна аргаламжа ба хамууда эсэргүү угаалга хэлгые саг соонь ба шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ;

г) бии байһан ба шэнээр асаргадаһан нарин ба нарибтар ноһотой племенной хусануудые бүрин бүтэн байлгалгын, зүбөөр эдеэлүүлгын, харууһалгын, шэлэлгын ба ашаглалгын түлөө колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба хониной фермые даагшадай харюусалгые дээшэлүүлхэ. 1952 онһоо 1955 он хүрэтэрхи үе соо республикын хониной фермэнүүдэй эрилтые хангахын тула нарин ба нарибтар ноһотой үндэр шанарай хусануудые республикын колхозуудта 20,5 мянгаһаа доошо бэшэ тоотойгоор үсхэбэрилгые эмхидхэхэ;

е) 1951 онһоо 1955 он хүрэтэрхи үе соо республикын колхозуудта нарин ба нарибтар ноһотой хонидой 60-һаа доошо бэшэ тооной племенной хонидой фермэнүүдые нэмэжэ эмхидхэхэ;

ж) 1952 онһоо эхилэн республикын колхозно хониной фермэнүүдтэ зоотехнигүүд-бонитёрнуудай хүсөөр нарин, нарибтар ба шэрүүбтэр ноһотой бүхы хонидто бонитировко жэл бүри хэжэ байха ябадал хангаха.

Бии байгаа ба шэнээр эмхидхэгдэхэ колхозно племенной хониной фермэнүүдэй база дээрэ 1952 оной түрүүшын хахадта нарибтар ноһотой һайжаруулагдаһан хонидой госплемрассадник эмхидхэхыень республикын хүдөө ажахын Министерствые, Иволгын, Сэлэнгын, Зэдын болон Торийн аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй ай[illegible]дые уялгалха.

Хонине искусственнаар [illegible]түүлхэ методые колхозой [illegible] хэбэрилгэдэ үргэнөөр [illegible] ябадал эмхидхэхыень респу[illegible] хүдөө ажахын Министер[illegible] аймгүйсэдкомуудые ба [illegible] гэй айкомуудые уялгал[illegible] зорилгоор эхэ хонидые искус[illegible] наар хээлитүүлгын [illegible] пунктнуудай тоое 1955 он [illegible] 460 ба хээлитүүлэгдэһэн эх[illegible] дой тоое 400 мянгаһаа үсө[illegible] шээр олошоруулха.

Ноһо хайшалалгын вало[illegible] гасые дээшэлүүлхэ ба хон[illegible] бэрилгэһөө колхозуудай [illegible] олзые арбидхаха зорилгоо[illegible] рин ба нарибтар ноһотой [illegible] дые 4 наһатай болоторнь [illegible] рилхэ гэжэ колхозуудта [illegible] дурадхаха. Колхозуудай [illegible] нин һүрэг соохи нарин ба [illegible] тар ноһотой эрьенүүдэй то[illegible] он хүрэтэр 160 мянгаһаа [illegible] бэшээр олошоруулха.

Республикын хүдөө ажа[illegible] нистерствые ба тэрээнэй [illegible] органуудые иигэжэ уялга[illegible]

а) гурбадахи классһаа [illegible] шанартай нарин ба нариб[illegible] һотой эхэ хонидой тусхай [illegible] нуудые ба фермэнүүдые эм[illegible] гые республикын бүхы ко[illegible] та 1952 оной июлиин 1 [illegible] дүүргэхэ;

б) хониной фермэнүүдтэ[illegible] хусануудта зоотехническэ [illegible] ци хэлгые зооветмэргэж[illegible] хүсөөр республикын бүхы [illegible] зуудта 1951 оной октябри[illegible] рэтэр үнгэргэхэ. Апробаци[illegible] гүүдэй ёһоор шанар [illegible] бүхы хусануудые голодһо[illegible] гаха ба фермэнүүд дээрэ [illegible] дые ороондо оруулгада [illegible] гүй;

в) колхозуудта нарин, н[illegible] ба шэрүүбтэр ноһотой эх[illegible] дые шэрүүн ноһотой хус[illegible] табижа хээлитүүлхэ ябад[illegible] рихо, тиихэдэ нарин, нари[illegible] шэрүүбтэр ноһотой эхэ [illegible] шэрүүн ноһотой хусануу[illegible] жа хээлитүүлээд байбалы[illegible] шодые ба хониной ферм[illegible] даагшадые шангаар хэ[illegible]

VII. Колхозуудай хониной фермэнүүдые кадрнуу[illegible] бэхижүүлхэ тухай

Республикын хүдөө ажахын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба ВКП(б)-гэй айкомуудые иигэжэ уялгалха:

а) эрхим колхознигуудые, илангаяа урдань хони үсхэбэрилхэ ажалда хүдэлмэрилжэ шалгарагшад сооһоо абажа, хониной фермэнүүдтэ хүдэлмэрилхыень эльгээһэнэй ашаар колхозно хониной фермэнүүдые шалгагдамал, мэргэжэл ехэтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ ябадал хангаха;

б) хониной фермэнүүдтэ хүдэлмэрилжэ байһан колхознигуудые ажалһаань таһалангүйгөөр һуралсалай гурбан жэлэй курсануудай программатай зооветһуралсалда хабаадуулха ябадалые бүхы колхозуудта үргэн хэмжээгээр эмхидхэхэ;

в) тус тус колхозуудай условинуудһаа дулдыдан, фермэ бүхэнэй хонидой тоогой 5—7 мянгаһаа дээшэ гарахагүйнь тула хониной хоёр-гурбан фермэ эмхидхэхыень хоноор олон колхозуудта һайшаан дурадхаха. Хониной фермэнүүдые даагшад хони үсхэбэрилгэтэй холбоотой бэшэ ямаршье ондоо хүдэлмэриһөө колхоз соо сүлөөлэгдэһэн байха гэжэ тогтоохо.

г) колхозуудай хониной фермэнүүдые даагшадай составые хони тон түргэнөөр үсхэбэрилхэ ба ноһонойнь ашаг шанарые дээшэлүүлхэ зорилгонуудые бэелүүлхэ шадабаритай, шалгагдамал, дүршэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр ба зооветмэргэжэлтэдээр бэхижүүлхэ;

д) хониной фермэнүүдтэ хүдэлмэрилдэг колхознигуудай культурно-ажаһуудалые һайжаруулха асуудалые һарын болзор соо тусхай хаража үзэхэ.

Республикын хүдөө ажахын Министерствые иигэжэ уялгалха:

а) республикын хүдөө ажахын Министерствын дэргэдэхи хони үсхэбэрилгын таһагые октябриин 1 болотор кадрнуудаар хүсэлдүүлхэ;

б) 20 мянгаһаа дээшэ толгой хонитой районуудта хүдөө ажахын бүхы районно таһагуудые 1952 оной январиин 1 хүрэтэр хони үсхэбэрилхэ мэргэжэлтэй зоотехнигүүдээр хүсэлдүүлхэ;

в) хони искусственнаар хээлитүүлхэ мэргэжэлтэй колхозно 100 технигүүдые 1951 оной октябриин 10 хүрэтэр районуудта богони болзорой курсануудта һургажа бэлэдхэхэ ба һэлбэн бэлэдхэхэ;

г) участогуудта, пунктнуудта ба хүдөө ажахын районно та[illegible] хүдэлмэрилжэ байдаг м[illegible] тэд сооһоо хонидто бони[illegible] хэдэг 40 зоотехнигүүдые 195[illegible] апрелиин 1 хүрэтэр респу[illegible] хүдөө ажахын Министе[illegible] дэргэдэ бэлэдхэхэ;

д) хониной фермэнүүдтэ [illegible] мэрилжэ байһан 600-һаа [illegible] бэшэ тооной колхознигууд[illegible] нуудта богони болзорой [illegible] нуудта 1952 оной майн 1 [illegible] һургажа, ноһо класс кл[illegible] илгадаг мэргэжэлтэй бол[illegible]

е) мал үсхэбэрилэгшэдэй [illegible] жэлэй һургуулида 1952 он[illegible] хай программаар 45 хүни[illegible] жа, хониной товарна ферм[illegible] даагшад болгон бэлэдхэхэ[illegible]

* * *

Республикын хүдөө ажа[illegible] нистерствые, аймгүйсэд[illegible] ба ВКП(б)-гэй айкомуу[illegible] жэ уялгалха:

а) брошюрануудые ба п[illegible] дые хэблэжэ, хони ү[illegible] гын асуудалнуудые хэбл[illegible] лилжо, элидхэл ба ле[illegible] дые уншалга эмхидхэж[illegible] учна эрдэм ба түрүүш[illegible] нарин, нарибтар ба ш[illegible] ноһотой хони үсхэбэрилг[illegible] торнуудай дүй дүршэлые [illegible] нигуудай—хони үсхэбэрил[illegible] ба хүдөө ажахын мэргэж[illegible] дунда үргэнөөр дэлгэрүүл[illegible] дал эмхидхэхэ;

б) аймаг доторхи хони ү[illegible] хэ түсэбые 1951 оной сен[illegible] 25 болотор колхозуудта [illegible] тиихэдээ тэрээниие бэелүү[illegible] лаар колхоз бүхэндэ [illegible] хэмжээ-ябуулгануудые зо[illegible]

в) 1951—1955 онуудта [illegible] лагдаһан хони үсхэбэрил[illegible] банжэлэй түсэбэй дүүргэл[illegible] гаха бодото хэмжээ-ябу[illegible] дые 1951 оной октябриин [illegible] тэр бүхы колхозуудта ко[illegible] гуулай хамтын суглаан [illegible] талха;

г) хони үсхэбэрилгын т[illegible] лэй түсэбэй дүүргэлтые [illegible] ба тэжээл бэлэдхэлгээр к[illegible] лай, фермэнүүдэй, бригад[illegible] хоорондо, хони үсхэбэрил[illegible] дүүргэхэ талаар хүдэлмэр[illegible] хим показательнуудай түл[illegible] шодой хоорондо социали[illegible] мүрысөө дэлгэрүүлхэ ас[illegible] 1951 оной октябриин 10 [illegible] бүхы районуудта хониной [illegible] фермэнүүдые даагшадай [illegible] үсхэбэрилгын түрүүшүүл[illegible] лөөнүүдые үнгэргэхэ.

[С]ОВЕТСКЭ АРАД ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭРЭГЭЙ ТҮЛӨӨ ЭРИД ШУУД ТЭМСЭНЭ

★ ★

Олон зоной митингнүүд

...уехэ табан гүрэнэй хоорондо ...найрамдалай Пакт баталуулха ...Эб найрамдалай Бүхэдэл... Соведэй Хандалгада гар та... ...кампаниие СССР дотор ...хэ гэһэн Эб найрамдал ...алха Советскэ Комитедэй ...нэй шиидхэбэриие Иволгын ...гай ажалшад тон ехэ дэб... ...тэйгээр угтаба. Аймагай ...ууд, МТС-үүд, предприяти... ...ба эмхи зургаануудта олон ...хабаадалгатай митингнүүд ...о байна.

...олотовой нэрэмжэтэ хүдөө ...ын артелиин колхозниигуудай ...г дээрэ тус колхозой ...е даагша нүхэр Дымбренов ...о мэдүүлбэ:

—Дэлхэйн шэнэ дайнда хэн бэ... ...аб гэжэ бидэ һайса мэдэнэб. Америкын ба Англиин импе...истнууд шэнэ дай хэжэ, улам ...ые эрмэлзэнэ. Тэдэнэр ...йн арадуудые дарлан мүлжэ... ...үсэнэ. Эдэ эрмэлзэлгэнүү... ...хэзээшье бүтэхэгүй.

...лхэйн арадууд Эб найрамда... ...ут баригша агууехэ Сталинай ...агай ёһоор, эб найрамдал ...ын хэрэгые өөһэдынгөө гар... ...ижа, тэрэниие эсэстэнь хүрэ... ...шалан хамгаалха байна.

...а бэхи эб найрамдал хам... ...н тулада мүн бидэ колхоз... ...а ажалланабди. Манай кол... ...рэндэ таряа тушааха түсэ... бөө августын 30-да, болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур тушааажа эхилээ. Энэ хадаа эб найрамдалай хэрэгтэ манай оруулалта болохо байна.

Манай колхозниигууд ниитынгээ ажахын бүхы һалбаринууд дээрэ оролдосотой шударгыгаар ажаллана. Манай колхозой малшан, Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Трубчанинов үдэрэй турша соо мал адуулгын сагые уртадхажа, малаа таргалуулхын ба һүһаалгые дээшэлүүлхын түлөө эрид тэмсэнэ. Комбайнер нүхэр Д. Доржиев ажалайнгаа нормые үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Иигэжэ манай бүхы колхозниигууд өөһэдынгөө үндэр бүтээсэтэ ажалаар эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлнэ.

Хандалга доро гар табилгын эхилхэдэ, эгээн түрүүлжэ гараа табиха байнаб,—гээд нүхэр Дымбренов үгэеэ дүүргэнэ.

Дай үүдхэгшэдэй һэдэлгэнүүдтэ харюу болгон Иволгын аймагай колхозниигууд улам һайнаар хүдэлмэрилхэ уялгануудые абана. Гүрэндэ таряа тушаалгаяа сентябриин 5 хүрэтэр дүүргэхынь түлөө аймагай колхозууд бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна. Августын 31-нэй байдалаар гүрэндэ таряа тушааха түсэбүүдээ аймагай 5 колхоз дүүргээд байна.

Бултадаа гараа табихабди

...н-Удын судно заһабарилгын ...ой хүдэлмэришэд, инженерно... ...ческэ хүдэлмэрилэгшэд бо... ...бахаагшад клуб соогоо ...оо сугларба. Тэдэнэр Эб най... ...ал хамгаалха Советскэ Ко... ...эй резолюцитай танилсахын ...ндэ ерэһэн байна.

...уехэ табан гүрэнэй хоорондо ...айрамдалай Пакт баталуулха ...гаргагдаһан энэ резолюциие ...гдэ хабаадагшад үнэн зүр... ...һайшааба. Бүхы дэлхэй ...эб найрамдал хангаха хурса ...мүн гэжэ энэ документые ...юд, тус Хандалгада эмхитэй ...тайгаар, нэгэн хүн шэнгеэр ...табихабди гэжэ тэдэнэр мэ... ...бэ.

...митинг дээрэ үгэ хэлэһэн ...рь-стахановец нүхэр Минин ...мэдүүлбэ:

—...айнда дурагүй, зохёон бай... ...н ажал хэжэ байдаг совет... ...үүдэй һанал бодолые дүү... ...р харуулһан резолюциие бү... ...йшаанаб. Теэд, энээндэ бүхы ...ктивтээ хамта хэзээшье га... ...бихаар бэлэмби. Эб найрам... ...хэрэгые стахановска ажалаараа батадхан бэхижүүлхэб, —гэхэдэнь, зал соо нэрьемэ альгаташалган болоно.

Тиигээд, бүхы заводоороо эб найрамдалай вахтада жагсан, сентябрь һарынгаа түсэбые 120 процент хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн дурадхал бүгэдын һайшаалтайгаар оруулаад, халаанайнгаа даалгабариие 150 процент дүүргэхэһээ гадна, детальнуудые бүтээхэ хүдэлмэриин процессые ехээр хурдадхаха, уралан нарижуулгын хоёр дурадхал оруулха уялга нүхэр Минин абана.

Үнгэрэгшэ август һара соо гурбан һарын нормо дүүргэһэн слесарь-стахановец Выропаев, заводой эрхим бригадир, ВКП(б)-гэй гэшүүн нүхэр Левагин болон бусад патриотическа үгэнүүдые хэлэхэ зуураа, американо-английска шунахай империалистнуудаар толгойлогдодог шуһата дай үүдхэгшэдэй бузар муухай аашануудые элирүүлбэ. Тиигээд, империалистнуудта хатуу сохилто хэхэ советскэ хүнүүдэй хүсэн тухай омогтойгоор мэдүүлбэд.

А. Коротаева.

Манай хүсэн илагдашагүй

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай бүхы цехүүдтэ суглаанууд ба митингнүүд үнгэргэгдэжэ, тэндэ байлсагшад Эб найрамрал хамгаалгын Советскэ Комитедэй резолюцитай танилсана. Тиин, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада нэгэн хүн шэнгеэр гарнуудаа табиха байһанаа омогтой дорюунаар, өөһэдынгөө барагдашагүй хүсэндэ найдан мэдүүлнэ.

—Дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы оронуудай хахад миллиард шахуу хүнэй Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гараа табиһан ушар хадаа дай болюулха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгые аршалан хамгаалха гэһэн арадуудай хэлбэришэгүй дура хүсэлые элеэр гэршэлнэ,—гэжэ колбасна цехын стахановка нүхэр Скалгина суглаанда хабаадагшадай бүгэдын һайшаалтайгаар мэдүүлбэ. Американо-английска империалистнууд, тэдэнэй туһамаршад шэнэ дайнда элитээр бэлдэхэһээ гадна, эб найрамдалда дуратай Кореяын арадые хюдажа байна. Теэд тэдэнэй хара хэрэгэй буруу һүрэхэнь дамжаггүй. Энэ түүхэтэ документдэ гансахан гараа табилгаар хизаарлахагүйб, жэлэй эсэс хүрэтэр үшөө дахинаа 7 һарын нормо дүүргэхын түлөө эб найрамдалай вахтада жагсанаб,—гэхэдэнь, энэ мэдүүлгынь суглаашад альгаташалгаар һайшааба.

Стахановецууд, инженернүүд, технигүүд, партийна, профсоюзна, комсомольско болон ажахын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд трибунада хойно хойноһоо гаража, патриотическа үгэнүүдээрээ дай үүдхэгшэдэй хорото һаналые элирүүлээ. Тус Хандалгада гараа табихаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Митингнүүдтэ хабаадагшад эб найрамдалай вахтада жагсаад, ехэ хэмжээнэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээн гаргажа, Эхэ оронойнгоо экономическа ба сэрэгэй хүсэ шадалые бэхижүүлхэ гэһэн уялгануудые ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр, нэгэн дуугаар баталһан тогтоолнууд соогоо абаба.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай туг баригша агууехэ вождь нүхэр Сталинда үнэн зүрхэнэй халуун баяр баясалангые үгэ хэлэгшэ бүхэн хүргөө.

А. Шестаков.

ТАРЯА ТУШААЛГАДА КОЛХОЗ БҮХЭН ҮДЭР БҮРИ ХАБААДАХА ЕҺОТОЙ

★ ★

Гүрэндэ таряа тушааха жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэнэй түлөө ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудай зууршалгаар доро дурсагдаһан колхозууд республиканска Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэбэ:

ИВОЛГЫН АЙМАГ:

ЛЕНИНЭЙ нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **Г. И. ОВЧИННИКОВ**, партийна организациинь секретарь **Ф. И. ШУНКОВ**).

«КОМИНТЕРН» колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **П. Н. ЛУБСАНОВ**, партийна организациинь секретарь **Р. Ж. ДОБЧИНОВ**).

«3-я ПЯТИЛЕТКА» колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **Т. Т. АКУЛОВ**, партийна организациинь секретарь **П. Н. ЦЫРЕНОВ**).

КУРУМКАНАЙ АЙМАГ:

ХРУЩЕВОЙ нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **В. А. ПЕТЕЛИН**, партийна организациинь секретарь **М. С. БАУЛИН**).

Түрүү колхозуудай амжалта

Иволгын аймагай түрүү колхозууд таряа хуряалгын хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ, гүрэндэ таряа тушаалгые түргэнөөр ябуулжа байна. «8-е марта» колхоз гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэб аймаг дотороо эгээл түрүүлэн дүүргээ. Удаань Маяковскиин нэрэмжэтэ колхоз дүүргэбэ.

«8-е марта» колхозой гэшүүд оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, таряа хуряалгын урда тээ абаһан социалистическэ уялгаяа бодотоор бэелүүлжэ байна. Августын 25-най мэдээгээр 260 гектар таряа хуряаһан байха юм. Эндэхи колхозниигууд сохигдоһон таряагаа түргэнөөр сэбэрлэжэ хатаагаад, бэлэдхэлэй пунктда шэрэдэг байгаа. Таряа сэбэрлэлгэ ба хатаалга дээрэ Семен Брянский, Василий Ромашевский ба бусад һайнаар хүдэлмэрилдэг байгаа.

Гүрэнэй урдахи уялгаяа дүүргээд, тус колхозой гэшүүд МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэриин таряа тушаажа байна.

Энэ колхоз шэнэ ургаса хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаһанай ашаар таряа хуряалгые түргэнөөр ябуулжа, гүрэндэ таряа тушаалгые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Түбхын түрүүн энэ колхоз сушилкануудаа һайнаар заһабарилжа бэлэдхэһэн ба хушалтатай тогууд болон мэшээг амһартануудые олоор бэлэдхэһэн байгаа. Эдэ бүгэдэ хадаа гүрэндэ таряа тушаалгые болзорһоонь урид дүүргэхэ ябадалда ехэ туха хүргөө.

Саянтын МТС-эй нүхэр Мамаевай комбайнова агрегат энэ колхоздо таряа хуряалгын ябасые нилээд түргэдхэһэн байна. Энэ агрегат 170 гектар шэнэ ургаса хуряагаад байна. Үдэр бүриингөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Тус агрегадай машинанууд техническэ талаараа һайн байһан туладаа һаалгүйгөөр ажаллана.

Тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Гольский комбайнова агрегадуудта зохихо туһаламжа хүргэжэ, һайнаар хүдэлмэрилхэ бүхы условиин байгуулаа. Комбайнаар хадаха полинуудые хаһа саг соонь бэлэдхэдэг, полиин углуунуудые ба захынь сабшаха тусгаар хүниие табидаг байна.

Тиихэдэ соломо ба михиинэ хуряагдажа һүрилэгдэнэ. 120 гектар талмайн соломон мүнөө хуряагдаа. Энээниие эдисэтэй, шэмэтэй болгохын тула дабһалаад һүрилнэ.

Колхозниигуудай дунда политическэ ниитын хүдэлмэриие һайнаар табижа шадаһанай ашаар дурсагдагша амжалтанууд туйлагдаа. Таряанда ябаһан колхозниигуудай дунда лекци болон хөөрэлдөөнүүд холодоо үнгэргэгдэдэг байна. Агитаторнууд М. Азаматов, Гривикина, А. Ковалев, Вишняков ба бусад колхозниигуудай дунда хөөрэлдөөнүүдые ходо үнгэргэнэ.

Мүнөө энэ колхозой гэшүүд таряа хуряалгые түргэнөөр дүүргэжэ, үрһэеэ хаахын, намарай пар түргэнөөр хахалжа дүүргэхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ ябана.

Л. Бондаренко.

★

Хоёр ондоо жэшээ

Кабанскын аймагай Тимлюйскэ сельсоведэй Сталинай ба Молотовой нэрэмжэтэ хүршэ колхозууд тон адлихан эрхэ байдалтай юм. Теэд эдэ хоёрой ажал хүдэлмэриин дүн тад ондоо байдаг. Энэ жэлэй ургасашье хоёр ондоо байгаа. Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн энэ хоёр колхозууд ондо ондоогоор хүдэлмэрилжэ захалаа.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой правлени партийна организацитаяа хамта шэнэ ургаса хуряалгын түсэб табижа, эмхитэйгээр эхилээ. Энэ колхозой таряа хуряалга дээрэ ябаһан колхозниигуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Тиимэһээ тус колхоз таряа хуряалгаар аймаг дотороо түрүү һуурида ябана.

Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ тус колхоз бүхы гэшүүдээ хүдэлмэридэ гаргаһан байна. Эдээнэй дунда политическо-ниитын хүдэлмэри һайнаар табигдаһан, агитаторнууд үдэр бүхэндэ мүрысөөнэй дүн гаргадаг ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг байна. Показателиин доскада түрүүшүүлэй нэрэ бэшэгдэдэг. Ханын газетын хуудаһануудта түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрэнгыгээр харуулагдадаг. Жэшээнь, эндэ жаткын машинист Карпов тухай бэшэгдэнхэй. Энэ нүхэр үдэрэйнгөө даалгабари хододоо 120 процент хүрэтэр дүүргэжэ ябана. «Машинистнуудай дунда түрүүшын декада соо нүхэр Карпов түрүү һуури эзэлбэ» гэжэ ханын газетэ бэшэнэ. Таряа хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гүрэндэ таряа тушаалгаяа болзорһоонь урид дүүргэхэ хүсэлэнтэйгөөр эндэхи колхозниигууд хүдэлмэрилжэ байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо тон ондоо байдал үзэгдэнэ. Тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кобылкин, партийна организациин секретарь нүхэр Ильков хуряалгын урда тээ партийна суглаан дээрэ таряа хуряалга тухай асуудал хэлсэһэншье һаа, толорхой хэмжээнүүдые абаагүй. Бүхы колхозниигуудаа энэ хүдэлмэридэ элсүүлээгүй. Энэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилго тэдэнэй урда муугаар табигдаһан байха юм. Шэнэ ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ оройлоо 45—50 хүн ябабашье, ажалайнгаа нормо дүүргэдэггүйшүүл ехэ олон. 6 жаткын имагтал хоёрынь үдэрэйнгөө нормо дүүргэнэ. Эндэ ажалай эмхидхэл һула, хүдэлмэридөө орой гараха, эртэ орохо, үдэрэй забһарлалгые удаан үргэлжэлүүлхэ ябадал заншал болонхой. Тиимэһээ колхоз графигаа дүүргэнэгүй.

Энэ колхоздо таряа хуряалгын эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдажа байһанай үшөө нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, колхозой партийна организаци, тэрэнэй коммунистнууд колхозойнгоо үйлэдбэри дээрэ түрүү үүргэеэ харуулдаггүй, агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри муугаар табиһан байха юм.

Н. Рыбалко.

Түрүү дүршэлэй трибуна

ҮНДЭР УРГАСА ЯАЖА АБТААБ

★

Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Бадмацырен Тыхеев ба Цырендоржи Дондубон гэгшэдэй хөөрөөнһөө

★ ★

...ай нютаг ургаса һайнтай, ...лдин газар юм. Колхо...ай сабшалангай газар бул... ...уһалагдадаг. Тиимэһээ һай... ...уһалаагүй һаа, мүртэй но... ...ургадаггүй.

...рэгшэ жэлдэ манай артель ...тэжээл багатай байжа, ма... ...бэлжэлгэ бэрхэшээлтэйгээр ...гөө. Эгээл үбһэ тэжээл элюул... ...ээ үбһэмнай барагдаажа, ...ай тураһан байна. Иимэ ...сагай болоод байхада, ма... ...колхозой правлени малай ...үүд, гүүртэнүүдтэ хэдэн хү... ...эмэжэ үгэһэн байгаа. ...ай тоодо бидэнэр малажал... ...гээдээ һэмди.

...хоёр ондо ондоо газарта ...най мал адуулдаг байгааб... ...э үедэ бэрхэшээлтэй һэн. ...адуулжа ябахадаа, ерэхэ ...үбһэ тэжээл ехээр лэ бэлэд... ...байна гэжэ һанагдагша һэн. ...эриингөө забһарта аргатай ...азар уһалагты гэжэ колхозой ...нииһээ хэлэһэн байгаа. Мал ...жа ябаад, хоёрдохи ажал ...нь бэлэн бэшэ һэн. Тиигэ... ...адуу малайнгаа ерэхэ жэ... ...үбһэ тэжээлэй хойноһоо һа... ...зобонгүй аргагүй байгаа. ...хоёр ондо ондоо газарта саб... ...уһалаад туршаха гэжэ бо... ...байгаабди. Нэгэмнай Аяга ...участогта, нүгөөдэмнай — ...йн адагай зүүн бэеэ ...ожа захалаа һэмди. Туд бүридөө 80—80 гектар участогтай байгаабди.

Сабшалангаймнай газар уһалагдадаг байһан хадаа хуушан хобоо канаванууд бии һэн. Теэд эдээнээ сэбэрлэхэ, заһабарилха хэрэгтэй байгаа. Зарим газартаа бургааһа буртагта дарагдажа, хобоонь муудаһан байгаа. Заһабарилга, сэбэрлэлгые өөһэдөөл хэһэн байнабди. Харин 2—3 километр газарта канава һаалишад сэбэрлэлсэжэ үгөө һэн.

Үглөөгүүр малаа адуулхаяа гарахадаа хүрзэнүүдые үргэлжэ ошогшо һэмди. Малаа харахынгаа забһарта канава хобоонуудаа сэбэрлэдэг байгаабди. Канаваяа сэбэрлэжэ дүүргээд, уһанай урдажа ерэхэдэнь досоо һайн шэнги болоо һэн.

Үбһэ ногооной үндэр ургаса абалаг ехэ дүй дүршэлтэй луговодууд бэшэбди. Теэд ямаршье хүдэлмэриие оролдосотойгоор хээ һаа аша үрэ үгэдэг ха юм. Ямаршье юумэ хээ хадаа һайнаар хэхэ хэрэгтэй.

ТҮРҮҮШЫН УҺАЛАЛГА

Дүй дүршэл дээрэһээ харахада, сабшалангые хабарай хүйтэн уһаар эртэ уһалхада найдамтай һайн ургаса абтаха байна. Энээниие бидэнэр өөһэдынгөө жэшээ дээрэһээ хараабди.

Апрелиин хуушаар, майн эхеэр бидэнэр газараа уһалжа эхилээ һэмди. Манай эндэ саһан орой болотор хайладаггүй, тиимэһээ энэ үедэ саһан һая хайлажа газар сооxорложо байгаа. Тиигээд түргэн, хэдыхэн үдэр соо хайлажа урдашадаг юм. Эгээл энэ үедэ уһалжа эхилхэдэ һайн. Һайрамай уһанай хүсэд урдатар хүлеэхэ болсо һаа, бүхы уһаяа алдажа болохо байна бшуу.

Сабшалан уһалһан хүн өөрынгөө участогта эзэн боложо, һайнаар уһалха ёһотой. Халирхайгаар иигээд, тиигээд орхёо һаа һайн ургаса абтахагүй байна. Канаваһаа сабшалан дээрээ уһаяа табихадаа һайтар хаража. соохорлуулангүй, жэгдээр, уһыень һайса шэнгээхэ хэрэгтэй юм. Заримдаа уһаяа сабшалан дээрээ табижа хоёр хонуулаад, намагтай газар шэнги болоторынь байлгаад уһаяа хаадаг һэмди. Иигэжэ газарай хүрьһэнэй норотор уһалхада шииг нойтон удаан баригдажа, ногооной ургаса түргэдэдэг байна бшуу. Тон хаһалгатайгаар, жэгдээр, уһаяа һайтар шэнгээжэ бүхы участогаа уһалаабди. Түрүүшын уһалалгые майн дүүрэтэр шахуу үргэлжэлүүлээ һэмди. Зарим хүнүүд канаваһаа уһаяа табяад орхижорхилог, тиигээд ямараар уһалаглаһыень шалгажа үзэнгүй, хаагдаһан уһаяа ондоо газарта табидаг. Иимэ уһалалгаһаа мүртэй аша үрэ гарахагүй байна.

Үбһэ ногооной үндэр ургаса абалгын шухала нүхэсэл юуб гэхэдэ, газар уһалха болзор юм. Түрүүшын уһалалгын болзор алдаа һаа һайн ургаса абтахагүй байна. Энээниие иимэ жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно. Хонхолойн адагай зүүн бэедэ 80 гаран гектар газар эртэ уһалагдаа юм. Баруун бэедэнь орой, июнь һара соо энээнһээ дутуугүйгөөр уһалагдаа. Теэд эдэ хоёр газарай ургаса тад ондоо байгаа. Зүүн бэеһээнь гектар бүриин 70 центнер, баруун бэеһээнь гектар бүхэнэй 21 центнер үбһэн абтаһан байха юм. Тиимэһээ эртын уһалалга ногооной ургасада шиидхэхы үлхашанартай байна. Түрүүшын болзор алдаад, удаань хэдышье ехээр уһалаа һаа тиимэ һайн ургаса абтахагүйл. Тиимэһээ хабарай хүйтэн уһаар эртын уһалалга хэжэ бидэнэр үндэр ургаса абаабди гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

ХОЁРДОХИ УҺАЛАЛГА

Манай нютагта ёнтороһон (люцернэ) ургадаг юм. Юрэнхылөө сабшалангаймнай ногоон ехэ үдхэнөөр ургадаг. Хоёрдохи уһалалга юундэ хэрэгтэйб гэхэдэ, энэ ёнтороһоной үндэһэниинь газарай хүрьһэн соо гүнзэгы доро байдаг, шииг нойто ехэтэйл һаа түргэнөөр ургадаг юм.

Хоёрдохи уһалалга майн хуушаар эхилээд сабшахатшье болотороо уһалаа һаа хамаагүй. Түрүүшынхи шэнгеэр һайнаар уһалаа һэмди. Иигэжэ уһалаад бидэнэр өөһэдынгөө участогуудһаа гектар бүриин 70—70 центнер үбһэ абаһан байнабди. Колхозой бусад участогай гектар бүхэнһөө дунда зэргэдээ 16 центнер, зарим газарта дээшэшье ургаса абтаа.

Үндэр ургаса абаһан Аяга гэжэ газарта анханда бууса байһан юм. Тиимэһээ һайнаар уһалхада анханайнь наг шэбхэ дэбтэжэ, газараа үтэгжүүлээ гэжэ һанахаар. Нёдондо энэ газарһаа 27, мүнөө жэл 42 һүри гараа. Эндэ ехэнхилээ хяаг үбһэтэй байһанаа мүнөө ёнтороһотой боложо байна. Энэ газараа хойто жэл наг шэбхээр үтэгжүүлжэ, үшөө ехэ ургаса абаха хүсэлтэйбди. Дайнай урда тээ, дайнайшье үедэ тон һайнаар уһалаад байхада рекордно ургаса абтадаг һэн. Мүнөөшье иимэ ургаса абаха арга боломжо бидэндэ бии. Манай энэ хоёр участогуудые сабшаад хуряахада 0,01 га бүхэнһөө бухал гараа гэжэ хэлэхэдэ дэмы бэшэ, морёор «ябаха забһаргүй» һэн.

Сабшалангаа һайнаар ургуулха гэжэ бодоо һаа, майн эхеэр тэндэһээ малаа зайлуулха хэрэгтэй. Һая бултайжа байһан ногоогоо малда гэшхүүлхэдэ, ургасань ехээр һаатадаг.

МАНАЙ ХҮСЭЛ ЗОРИГ

Ёнтороһон (люцернэ) гээшэ ехэ шэмэтэй, овёсһоо үлүү ургамал юм. Тиимэһээ манай эндэ малай ашаг шэмэ ехээр дээшэлүүлхэ, адуу малаа таргалуулха бүхы арга боломжо бии. Һаамхай үнеэндэ ёнтороһо эдюулхэдэ хэраа байса һүтэй болодог. Тиимэһээ иимэ үнэтэй тэжээлтэй ургамалай хээрэ ургадаг байхада энээниие гуримгүйгөөр сабшажа, зарим газарта ургахынь болюулжа байнабди. Энэ ургамалые тарижа, талмайень улам үргэдхэнэгүйбди. Энэ шалтагаанһаа боложо, манай олон газарнуудта энэ ургамал ургахаа болижо, тэрэ газартань хилгана бии боложо гү, али ондоо ногоонтой холигдон ургажа байна. Хэрбээ саашадаа иимээр хандаа һаамнай энэ ногоон манай эндэ оройдоо үгы болохо туйлдаа хүрэхөө байна.

Ушар иимэһээ энэ ургамалые таридаг болохо, талмайень үргэдхэхэ ёһотойбди. Манай колхоз энэ жэл 20 шахуу гектар ёнтороһотой участок хуряажа үрһыень абаха юм. Нэлэнхы ехэ газарые сабшангүй улаан байлгажа болохогүй хадань зарим участок үлөөжэ, ёнтороһоной элеэшэжэ үрһэнэйнь унаһан хойно сабшахада болохо байна. Иигэжэ энэ ургамалай талмайе үргэдхэхэ шухала.

Ерэхэ жэл энэ участогуудаа наг шэбхээр үтэгжүүлээд, сагаа алдангүй уһалаад, үшөө ехэ, гектар бүриһөө 100 центнер хүрэтэр үбһэ абахын түлөө тэмсэхэбди. Иимэ ургаса абаха арга боломжо бии. Бүри намарһаа эхилжэ сабшалан дээрээ хүдэлмэрилхэ хүсэлэнтэйбди. Тиимэһээ колхозой правлени бидэнэрэй эрмэлзэлгые дэмжэжэ, зохихо туһаламжа үзүүлхэ бээ гэжэ найдагдана. Хуушан канава хобоонуудаа хойто хабар болотор һэльбэн заһабарилхаар колхозой правлени хараалһан байна. Булэ бүхэндэ тусгаар участогуудые даалгажа канаваяа гүнзэгы болгохо, заһабарилха, сэбэрлэхээр хараалаа. Ингэтээ уһалуурнимнай һайн болохо байна. Хойто жэл зарим участогуудһаа бэшэ, харин нэлэнхы ехэ талмайһаа үбһэ ногооной үндэр ургаса абахын тула бултадаа тэмсэхэ ёһотойбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын № 3 дунда һургуулиин нэгэдэхи классай һурагша Натэша Жулдак гэгшэ һургуулида ороһон түрүүшынгээ удэр.

Ф. Моренецын фото.

Нима ЦЫНГУЕВ

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

Үлгыһөө ехэхэн орон дээр
Унтажа байһанаа хүбүүхэн,
Үглөөгүүр долоо болоогүйдэ
Үндыбэ баяртай, энеэбхилэн.

Сэдьхэлдээ тэрэнэй хүлеэһэн
Сентябриин нэгэн ерээл даа.
Эрдэмэй орой руу эрмэлзэн
Эхин түрүүшынхеэ алхахань даа.

Эрхим түрүү һурахыень
Эжы баабайнь юрөөнэ,
Амтан зөөлэхэн хасарыень
Адлихан хоюулаа таалана.

Хүбүүхэн сүүмхэ баринхай
Хүхюутэй алхална түргэн,
Урдань үргэнөөр нээгдэнхэй
Угтана һургуулиин үүдэн.

Шухала хэрэгые һайнаар ябуулна

Кяхтын аймагай партийна ба советскэ органууд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэдхэлгэдэ ехэхэн анхарал табина. Бүри хабар байхада клубуудай, уншалтын байшангуудай, библиотекэнүүдэй ба культурын байшангуудай гэрнүүдые заһабарилга эхилээ юм.

Тус аймаг дотор хүдөөгэй ба колхозуудай 15 клуб, культурын 2 байшан, 5 библиотекэ ба уншалтын нэгэ байшан бии. Тэдэнэй олонхинь үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэдхэлые дүүргэнхэй. Мүн культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд бүхэли үбэлдөө хүрэхэ түлеэгээр хангагданхай. 700 кубометр түлеэн бэлэдхэгдэжэ, 558 кубометрынь тус эмхи зургаануудай газаа асаргданхай. Мүн эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Тэдэнэр гэр байраар ба ажабайдалай бусад хэрэгсэлнүүдээр, түлеэгээр гүйсэд хангагданхай.

Тус аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд үбэлэй үеын хүдэлмэридэ һайнаар бэлэдхэхэһээ гадна, арад зоной дунда культурно-ниитын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Аймаг дотор 2 агитбригада эмхидхэгдэнхэй. Усть-Кяхтын культурын байшангай агитбригада Ульяновай, Маленковой, Калининай нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудай тэжээл бэлэдхэлэй бригаданuудта концерт хододоо табидаг ба бусадшье хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэдэг байгаа. Таряа хураалгын эхилхэтэй хамта тус бригада хураалгада хабаадагшадые хангахаяа колхозуудта гаранхай. Агитбригадын программань нэгэ акттай пьесэнүүдһээ, советскэ композиторнуудай дуунуудһаа болон танцануудһаа бүридэнэ. Бригадын гэшүүд коммунизмын агууехэ барилганууд тухай, уласхоорондын байдал тухай ба бусад темэнүүдээр лекцинүүдые уншана. Мүн тэдэнэр хураалгада хабаадагшадай ба малшадай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэнь партийна эхин организацинуудта туһална. Мүн полевой стануудта «дайшалхы хуудаһанууды» гаргана, колхознигуудай дунда элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые, хамтын уншалганууды үнгэргэнэ.

Кяхта городой культурын байшангай агитбригада колхознигуудай ба механизаторнуудай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус бригада Усть-Киранска ба Больше-Лукска сельсоведүүдэй колхозуудта һаяар гарахаяа бэлэдхэжэ байна.

Усть-Киранска ба Кяхта городой культурын байшангуудай директорнүүд нүхэд Садаров ба Степанов агитбригадануудайнгаа хүдэлмэрие жэшээтэ һайнаар эмхидхэжэ шадаа. Тэдэнэр агитбригадануудайнгаа репертуарынь бэлэдхэдэг, аймагай партийна ба советскэ органуудтай саг үргэлжэ холбоо барисаатайгаар хүдэлмэрилжэ, олоничтын дунда үнгэргэгдэхэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин шанарые улам һайжаруулхые оролдодог байна.

Тус аймаг дотор нүүдэл 7 библиотечкэ эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр номуудаа түргэ түргэнөөр һэлгэжэ байдаг. Үбһэ хураалгын үедэ олон зуугаад колхознигууд тус библиотечкэнүүдһээ номуудые абажа уншаа.

Хүдөөгэй ба колхозуудай олон клубууд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, Больше-Лукска хүдөөгэй клуб хабарһаа эхилэд бүхы хүдэлмэреэ малажалай фермэнүүдтэ, таряанажалай ба тракторна бригаданuудта эмхидхэнэ. Тэндэ клубайхид концертнүүдые табина, элдэб темэнүүдээр лекцинүүдые, элидхэлнүүдые ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Тус клубые даагша нүхэр Очиров хүдөөгэй интеллигенциие лекционно хүдэлмэридэ олоор хабаадуулна. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени ба партийна эхин организаци культурна хэмжээ-ябуулгануудые эмхидхэхэ хэрэгтэнь тус клубта саг үргэлжэ туһална.

Хүдөөгэй ба колхозуудай клубуудай хүдэлмэри тухай иимэ жэшээнүүдые бүришье олоор харуулжа боломоор. Эдэ жэшээнүүд хадаа Кяхтын аймагай партийна ба советскэ органууд культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна гэжэ элеэр харуулна.

Эдэ бүгэдэ хадаа ехэ ба һайшаалтай хүдэлмэриин эхиниинь гээшэ. Тус аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд ажалшадай дунда культурно-ниитын хүдэлмэрие саг үргэлжэ һайнаар ябуулжа, түйлаһан амжалтаяа бүри әрбилхаха ёһотой.

К. Маланов.

Кэсондохи хэлсээнүүд тушаа

Кэсондохи корреспондентнүүдэй хамтын мэдүүлгэ

ПЕКИН, августын 30. (ТАСС). Кэсонһоо Синьхуа агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Кэсондохи гадаадын корреспондентнүүд мэдүүлгэ толилжо, тэрээн соогоо августын 22-то Кэсоной нейтральна зонодо американска самолёдой добтолһон тухай асуудалаар американецуудай хэлэһэн зүйлые буруушаана, событинуудай тодорхой байдалые харуулна. Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Доро гар табиһан шанхайска, чунцинска ба гонконгско «Дагунбао» газетэнүүдэй, «Дейли Уоркер» гэжэ лондонско газетын ба «Се Суар» гэжэ парижска газетын корреспондентнүүд бидэнэр августын 22-то Кэсониие бомбодоһонтой дашарамдуулан американецуудай бузар муухайгаар худалаар хэлэһэн тушаа зэбүүрхэжэ, хамтын иимэ мэдүүлгэ хэхые шухалада тоолонобди гэбэл:

«Бидэнэр бүгэдөөрөө бомбын унаһан газарһаа 200 ярд хүрэхэгүй газарта байгаабди. Бидэнэр бүгэдөөрөө «мүрдэлгэ» гэдэгые хэжэ байха үедэнь полковнигууд Кинни ба Мэррей («ООН-эй сэрэгүүдэй» холбооной офицернүүд) гэгшэдһээ хэдэхэн фут газарта байгаабди. Тэрэ үедэ бэшэһэн юумэнүүдээ бидэнэр мүнөөшье хадагалжа ябанабди. Бидэнэр хитадуудай ба корееүүдэй хэһэн официальна элидхэлынь нарин зүб юм гэжэ найдуулнабди, энэ бүхы хэрэгтэ американецуудай тон хайхарамжагүй хандалгые, тэдэнэй доромжолгын ба гутамшаг зэбүүн аашануудые элирүүлхээр эрид шиидэнхэй байнабди.

Бомбонуудай хаягдаһанай һүүлээр, тухайлхада гурбан час болоод байхада Кэсон ерээд, Кинни хадаа конференциин районие самолёт бомбсдоо бомбын хэмхэрхэйнүүд Нам Ирэй автомашиные тудаа, һүүлдээ самолёт делегадуудай резиденциие пулемёдоор буудаа гэһэн мэдээсэл абаһан байгаа. «Бомбодолгын дүнгүүд ямар бэ? Самолёдуудые хэн хaрааб? Хараһан ямар нэгэн хүн бии гү?» гэһэн асуудалнуудые Кинни хэрзэгы шангаар дары табижа эхилбэ. Полковник Чан иигэжэ харюусаа: «Мүрдэлгын үедэ энэ тодорхо байха. Эндэ байһан бүхы хүнүүд (30 журналистнууд ба делегациин персоналые хараада абаһан байгаа) бүгэдөөрөө гэршэнэр байна». Хэды самолёдууд байһан ба хэды бомбонууд хаягдаһаниие хэншье мэдэхэгүй гэжэ бэшэхыень Кинни өөрынгөө туһалагшада захирба.

Удаа тээнь «Джип» машинанууд дээрэ һуужа бүгэдөөрөө ябаба. Нэгэдэмэл Нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй делегациин хооһон резиденциһээ тухайлхада 90 ярд газарта гүнзэгы бэшэ нүхэн харагдаба, напалмова бомбын хоршыһон хальһан тэндэ ойро хэбтэбэ. Напалмын сүршэһэн мүрнүүд тэрэ тойрон харагдаба. «Энэ юу гээшэб?» гэжэ полковник Чанай асуухада, Кинни энеэбхилэн иигэжэ хэлэбэ: «Энэшни бомбо аал? Энэ юушье байжа болохо».

Тиигээд Кинни мүрдэлгэ хээгүй. Нүхэндэ дүтэ ошожо харахаяа Кинни арсаад, иигэжэ мэдүүлбэ: «Би бүрин хaрааб. Би өөрөө олон бомбо хаяһан байхаб. Энэшни юушье бэшэ». Өөрынгөө оршуулгашые дуудажа асараад, иигэжэ хэлэбэ: «Бидэнэртэ үзүүлхээ һанаһан юумэнь энэ байгаа һаань, би уурлажа, ехээр уурлажа эхилээб, гэжэ эдээндэ хэлыш».

Дээрэ хэлэгдэһэн бүхы юумэ мүрдэлгын һүүлээр хэдэн минутын үнгэрһэн хойно болоһон байна. Тэрэнэй удаа тээ бидэнэр делегациин штабһаа тухайлхада 200 ярд зайтай байһан добо тээшэ ошообди. Тэрэ үедэ харанхыда оройдоол 6 нүхэн харагдаба. Бомбонуудай стабилизаторнуудай шаагдаад байһан газарта Кинни дүтэ ошонгүйгөөр, «энэ хадаа бомбо бэшэ байна, бомбын ямар нэгэн часть бэшэ байна» гэжэ хэлэбэ. «Энэ юу гээшэб? Эндэ яажа ерээб?» гэжэ полковник Чан асууба. «Таанар энээниие намһаа үлүүгээр мэдэхэ байгаа ёһотойт» гэжэ Кинни хэлэбэ. Ойро зогсожо байһан хүнүүдтэ хандан Кинни һайрхуу бардамаар, наада харан иигэжэ хэлэбэ: «Эндэ байһан хүнүүдэй хэн нэгэниинь американска бомбодолгын дүнгүүдые хэзээ нэгэн сагта хaраа гү?» Тэндэ байгшадай олонхидынь американска бомбодолгоһоо боложо түрэлхидөө алдаһан хүнүүд байгаа. Тэдэнэй хэнииншье Кинниидэ харюу үгөөгүй.

Бидэнэр удаадахи нүхэн тээшэ ошообди, Кинни манай хойно хожомдожо ябаа. Ойротожо ерээд харахые гүйхадамнай, Кинни «үгы даа. Би гүйсэд хaрааб» гэжэ хэлэбэ. «Танай мүрдэлгэ үргэлжэлүүлхые эринэбди» гэжэ полковник Чан хэлэбэ. «Яана гээшэбта? Ямар нэгэн эрхэ танда үгэһэн хүн би гү? Ямар нэгэн юумэ эрихэ ямаршье эрхэгүйт» гэжэ Кинни хашхарба. Мэррейн харалга хэжэ байхадань, Кинни «Джим, гэртээ хариял даа» гэжэ хэдэн дахин хэлэбэ. Тэрэ шадар гурбан нүхэ ба бомбын стабилизаторнууд байбашье, Кинни харахаяа арсаба.

Конференциин болоһон газар дээрэ ябахадаа полковник Чан «үглөөнэй заседанинууд болюулагдаха» гэжэ хэлээд, үгөөрөө эрид протест мэдүүлбэ. «Ямар заседанинууд гээшэб?» гэжэ Кинни асууба. «Бүхы заседанинууд» гэжэ Чан харюусаба (тиихэдээ августын 23-да болохо подкомитедэй заседани ба холбооной офицернүүдэй заседаниие хараада абаһан байгаа). «Танай энеэдэтэй протестые дамжуулая үгэхэб» гэжэ хэлээд, Кинни бусажа ябаһан байна.

Тиихэ зуура напалмова шэнэ бомбонууд үзэгдөө. Холбооной корейскэ ба хитадай офицернүүд американецуудай хойноһоо ошобо, американецууд харанхы ба бороотой байна гэхэ мэтээр шалтаад арсаһанай һүүлээр, гэдэргээ бусаба.

Тэрэнэй һүүлээр бидэнэр полицейскэ уялгануудые гүйсэдхэжэ байһан хитад солдадтай уулзаабди. Тэрэ хадаа самолёдые хинажа байһан ба напалмова бомбонуудай унахые хараһан, соносоһон байна. Кинни түргэ түргөөр асуулта хэжэ эхилбэ.

Кинни: «Та самолёт хараа гүт?».

Солдат: «Хараab. Энэ шэглэлдэ үзэгдөө» гэжэ гараараа заажа хэлэбэ.

Кинни: «Хэды мотортой байгааб?»

Солдат: «Хэдышье байһыень хаража шадаагүйб. Гэбэшье, би хоёр гал хaрааб».

Кинни: «Самолёт дээрэ гал хэдыдэ харагдааб, бомбо хаяхын урда тээ гү, али һүүлээрнь гү?»

Солдат: «Бомбо хаяхын урда тээ гал хaрааб».

Кинни өөрынгөө туһалагша тээшэ эрьежэ хараад, иигэжэ диктовалба: «Бомбо хаяхын урда тээ самолёт дээрэ гэрэл хaрааб гэжэ солдат хэлэнэ».

Иигэжэ байхадань «Се Суар» газетын корреспондент Барчетт иигэжэ хэлэбэ: «Миин гал бэшэ, харин хоёр гал хaрааб» гэжэ солдат мэдүүлээ. Полковник, энэ гал бомбын гал байжа болохо». «Би тантай хөөрэлдэнэгүйб, бү хамаархагты» гэжэ Кинни хашхарба. Самолёт харагшадай дундаһаа гансахан тэрэ солдадтай хөөрэлдэжэ байһанаа Кинни эрьеэд ябашаба. Тэрэнэй хойноһоо Барчетт дахажа ябаһанаа иигэжэ хэлэбэ: «Энэ хадаа зорюута хазагайруулһан ябадал гээшэл, полковник. Миил гал бэшэ, хоёр гал хaрааб гэжэ солдат хэлэнэ бшуу».

«Дуугай байгты, үгы һаа би энэ районһоо таниие холодуулхые захирхаб. Эндэ байха ямаршье эрхэгүйт» гэжэ Кинни хэлэбэ.

Энэ хадаа өөһэдөө хараһан хүнүүдэй хэлэһэн юумэ гээшэ. Кинни үшөө нэгэн баримтатай зүйл хараһанайнгаа һүүлээр, дан харанхы болоо гэжэ мэдүүлээд, мүрдэлгэ үргэлжэлүүлхээ арсаба гэжэ хожомоо бидэнэртэ мэдээсэһэн байгаа. Үглөөдэрычь американска журналистнуудтай хамтадаа бусажа ерэхые зүбшөөһэн байна.

Кинни телефоноор хөөрэлдэжэ, ямар сагта ерэхэ тухайгаа хэлэхэ гэһэн хэлсээн түйлагдаа гэжэ бидэнэртэ мэдээсэһэн байгаа. Гэбэшье, тэрэ мүнөө хүрэтэр телефоноор хөөрэлдөөгүй.

Напалмова бомбонуудай хальһые харуулһан ямаршье баримта байгаагүй, бомбын стабилизаторнууд «американска самолёдой гү, али ракетын стабилизаторнуудай частьнууд» байгаа, полковник Чан «энэ үеһөө хойшо» бүхы хэлсээнүүдые болюулаа, саашадаа мүрдэлгэ хэхээ Чан арсаа гэжэ элидхэл соогоо Кинни мэдүүлһэн ба тиимэрхүү удхатай бусад хардалгата мэдүүлгэнүүдые нэмэжэ хэһэн байна.

«Дагунбао» газетын корреспондент, Номгон океанай районд о американска сэрэгүүдтэй хамтадаа байһан урдын сэрэгэй корреспондент Чжу Цзи-пин, Номгон океанай районд о американска сэрэгүүдтэй хамтадаа байһан сэрэгэй корреспондент, «Се Суар» газетын корреспондент Уйлфред Барчетт, Хитадтахи ба Кореядахи сэрэгэй корреспондент ба Лондондохи ПВО-гэй урдын түлөөлэгшэ, «Дейли Уоркер» гэжэ лондонско газетын корреспондент Алан Уиннингтон гэгшэд мэдүүлгэдэ гар табяа.

Пхеньян, августын 28.

Вице-адмирал Джойдо генерал Нам Ирэй эльгээһэн протест

ПЕКИН, августын 31. (ТАСС). Кэсонһоо Синьхуа агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай делегациин толгойлогшо генерал Нам Ир вице-адмирал Джойдо иимэ протест эльгээгээ гэбэл:

Нэгэдэмэл Нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй делегациин толгойлогшо вице-адмирал Чарльз Тернер Джой,

Танай талада хамаатай сэрэгэй самолёт августын 29-нэй 2 час 40 минутада Кэсоной нейтральна зонодо нэбтэрэн ороо. Тэрэ хадаа доогуур ниидэжэ тойроһон ба конференциин болодог газарта дүтэ ерэжэ гэрэлтүүлэгшэ парашютна бомбо хаяһан байна. Энэ хадаа Кэсоной нейтральна зоные танай талада хамаатай сэрэгэй самолёдой августын 22-то бомбодоһоной һүүлээр хэгдэһэн хуули буса провокационно шэнэ акт мүн. Кэсондо хэлсээнүүдэй эхилһэнһээ хойшо танай сэрэгэй самолёдууд Кэсоной нейтральна зонодо таһаралтагүйгөөр нэбтэрэн орожо, заседанинуудта аюултэ байдал тохёолдуулна. Кэсониие нейтральна зоно болгохо тухай хэлсээнэй баталагдаһанай һүүлээр, танай самолёдууд нейтральна зонодо саг үргэлжэ хуули бусаар нэбтэрэн орожо, энэ хэлсээе нэгэтэ бэшэ эбдэһэн болоно. Августын 13-най ба 16-най хоорондо болоһон холбооной офицернүүдэй заседанинууд дээрэ манай холбооной офицернүүд хадаа хэлсээ эбдэһэн эдэ инцидентнүүдтэ танай талын анхаралые хандуулһан байна. Августын 16-да танай холбооной офицернүүд хадаа зэбсэгтэ ямаршье хүсэнүүд, тэрэ тоодо агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд нейтральна зонодо нэбтэрэн орохо ёһогүй гэжэ тодорхойгоор зүбшэлһэн байгаа. Кэсоной нейтральна зоно дээрэхи агаарай нейтральна байха принципые танай тала зүбшөөһэн болобошье, танай талын сэрэгэй самолёдууд энэ принципые зорюута эбдэжэ, Кэсоной нейтральна зоно дээрэхи агаарта хододоо нэбтэрэн орохо.

Августын 17-һоо 22 хүрэтэрхи үе соо Кэсоной нейтральна зоно дээрэхи агаарта танай сэрэгэй самолёдуудай хуули бусаар нэбтэрэн ороһон ябадал юу харуулнаб гэхэдэ, хэлсээнэй ёһоор танай талын бэедээ тодорхойгоор дааж а абаһан уялгануудаа баримталха зааханшье хараа болол танай талада хэзээдэшье байгаагүй. Августын 22-ой һүни манай делегациин резиденциие танай сэрэгэй самолёдой бомбодоһонсй ба буудаһанай һүүлээр, та энэ ехэ инцидентын түлөө хүндэ харюусалга хүлеэхээ эридээр арсаһан болобошье, Кэсоной нейтральна зоно дээрэхи агаарта танай сэрэгэй самолёдуудай нэбтэрэн орохо ябадал болюулха һанаатай байһанаа оройдоошье харуулаагүй байнат.

Августын 29-нэй 2 час 40 минутада танай сэрэгэй самолёт гүнзэгы холо нэбтэрэн орожо, нейтральна зонодохи конференциин болодог газарта дүтэ шадар гэрэлтүүлэгшэ парашютна бомбо хаяһан байна. Танай талын провокационно забхай энэ акт болбол инцидентнүүдые хэжэ үргэлжэлхэ һанаашалгаһаа танай талын арсаагүй байһаниие үшөө дахин гэршэлнэ. Августын 29-нэй 2 час 40 минутада Кэсоной нейтральна зонодо нэбтэрэн ороһон танай сэрэгэй самолёдуудай нэгэниинь Кэсоной нейтральна зонодо гэрэлтүүлэгшэ парашютна бомбо хаяһан, Кэсоной нейтральна зонодо танай сэрэгэй самолёдуудай саг үргэлжэ нэбтэрэн орожо байһан — провакационно эдэ актнууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, би энээгээр танда эрид протест мэдүүлнэб, гэмтэ этэгээдүүдые шэрүүн шангаар хэһээхые, мүн нейтральна зоно тухай хэлсээе танай тала саашадаа эбдэхэгүй гэжэ танай бүрин найдуулхые эринэб.

Генерал Нам Ир,
корейскэ Арадай армиин ба
Хитадай арадай һайндуратанай
делегациин толгойлогшо.

1951 оной августын 30.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВ... КОМАНДОВАНИИН МЭДЭ...

ПХЕНЬЯН, августын ... (ТАСС). Корейскэ Арадай-Д... ратическа Республикын ... армиин Главна командован... дээсэһэнэй ёһоор, Арадай ... частьнууд Хитадай арадай ... дуратантай нигта хани ... тай ябажа, фронтын элдэб ... тогууд дээрэ дайсанай сэрэг... сэнүүдые гэдэргэнь сохиһо... на.

Кэсоной нейтральна зон... американска самолёдой ш... дабаһан тухай Синьху... агентствын мэдээсэ...

ПЕКИН, августын 30. (Т... Синьхуа агентство иигэжэ ... жуулна:

Кэсондо байгаа гадаады... респондентнүүд болбол ... 29-нэй средада үглөөнэй 2 ... минутада Кэсоной нейтраль... ные американска самолёдо... нээр дабаһан тухай мэдэ... Американска самолёт горо... гүүр тойрожо ниидэһэн ба ... ренциин болодог газарһаа ... бэшэ газарта гэрэлтүүлэгшэ ... шютна бомбо хаяһан байна.

Баруун Германида ар... асуулта болоно

БЕРЛИН, августын 30. (Т... АДН агентствын мэдээс... ёһоор, баруун германска горо... ба тосхонуудта августын ... хойшо 41.527 хүн асуугдаа, ... нэй 37.754 хүн гү, тайлба... хэлэхэдэ 90 процент шахуу... руун Германиие ремилита... цилгада эсэргүү, 1951 ондо ... нитай эбэй договор баталу... түлөө һаналаа мэдүүлбэ.

Уругвайска һургуулину... хүндэ байдал

МОНТЕВИДЕО, августын ... (ТАСС). Үсэгэлдэр Монтеви... эхин һургуулинуудай баг... забастовко соносхобо. Тэдэ... лин хүлһэ дээшэлүүлхэ, хү... риин стажаар салин хүлһэ ... гаха, ажабайдалай ба ажал... ловинуудые һайжаруулха ... эрибэ. Забастовко хадаа ... нарай үкытэй ядуу байдалд... гүү протест мэдүүлһэн ябада...

Уругвайда угаа олон ... бүүд һургуулида һураха ... гүй байна. «Эль Пайс» га... мэдээсэһэнэй ёһоор, һург... наһанай 446.500 үхибүүдһэ... ондо оройдоо 173.820 ... тайлбарилан хэлэхэдэ, 46 ... центнь һургуулида һураха ... Тус орон дотор һургуулин... ранууд ехээр дутана.

Японидо милитари... һэргээн бодхооно

ШАНХАЙ, августын 29. (Т... Токиоһоо абтаһан мэдээ... ёһоор, августын 27-до ... правительство хадаа японско... рессиин үшөө 21.130 туһа... та — японско армиин ба ... подполковнигһоо доошо ... урдын кадрова офицернүүдт... тическэ эрхэнүүдыень бусаа... хэ тухай соносхобо.

Харюусалгата ред...
Б. А. ОЧИР...

МҮНӨӨДЭ... УЛАН-УДЭ...

БМАССР-эй 25-дахи жэлэй ... рэмжэтэ стадион дээрэ эб найр... дуунай һайндэр удэрэй 12 часһа... хэ байна. Эндэ Улан-Удэ городой ... шадай дундаһаа хэдэн мянган ... дуу дуулаха ба һүүлээрнь физку... на спартакиада болохо юм.

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — ... хайн зарлигаар» (12, 14 час... «Петер» (16, 18, 20, 22; 23 ... минутаһаа).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — ... Грантын хүүгэд» (11, 13 час... «Ренбрандтын ажабайдал» (1... 19, 21 часуудhаа); «Хабар ... дээрэ» (23 часhаа).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта — 6-52, сельскохозяйственного и промышленности — 6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 18.

Н—03673. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000